

Abrahams familiekroniek,

De bijbel herschreven, deel 1.

Rolf Alexander

**Abrahams
familiekroniek,**

De bijbel herschreven, deel 1.

(Ondertitel: 'Een zoektocht naar Auschwitz')

“De ware geschiedenis van de Mensheid is de geschiedenis van zijn Religies”.

Max Müller (* Dessau 6/12 -1823 --- + Oxford 28/10-1900).

Uitgeverij RAMOSE B.V.

Dit boek is te bestellen via www.bol.com en bij alle boekhandels in Nederland en België onder het nummer:

ISBN: 9789402133158.

Rolf Alexander is een pseudoniem van de auteur Leo Heynen.

© Rolf Alexander.

Cover: eigen foto van Toetanchamon, de farao van de Exodus.

Omslagontwerp Chris Zomer.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit boek is een eerbetoon aan dr. Sigmund Freud.

(Freiberg 1856 – Londen 1939)

Deel 2 van 'De bijbel herschreven', is getiteld:

Koning Jezus ben Jozef Maccabeüs Julius,

ISBN-nr.: 9789402174236 (ca. medio 2018)

“.....Commentatoren spreken over Jeshu-ha-Notzri (dit is Jezus) met verwijzing naar het goddeloze koninkrijk Edom, aangezien dat zijn land was.... Hij werd opgehangen op de vooravond van het Paasfeest.....Hij was dichtbij het Koninkrijk dat is in rangorde van opvolging.... Ze zeggen dat zijn moeder afstamde van vorsten en heersers,”

Lexicon Talmudicum, sub 'Abanarbel' en

Talmud Babli Sanhedri 106b, 43a, 51a.

De roodharige Koning David, leider der binnenvallende Zeevolken, veroverde met zijn Filistijnen en Hettieten Kanaän en Jeruzalem, en legde de basis voor een van Egypte onafhankelijk Palestina.

Na de Babylonische Ballingschap verergerde de priester Ezra de afzondering van de 'Joden' van de rest van de mensheid met allerlei ongewenste maatregelen, om het monotheïsme te bevorderen.

Volgens Joodse teksten "stamde Jezus' moeder af van vorsten en heersers, en was hijzelf dichtbij het Koningschap in rangorde van opvolging...". Onze conclusie kan dan ook niet anders zijn dan dat Maria de dochter was van de laatste Maccabeese koning Antigonus. Als enige van alle bekende familieleden komt zij hiervoor in aanmerking.

Met haar kinderschaar van vijf zonen, Jezus, Jakobus en Jozef alsook Judas en Simon, en minstens twee dochters (Marcus 6: 1-6; Matteüs 13: 54-58) vormde Maria tenslotte de belangrijkste tak van de Koninklijke familie in het paleis te Jeruzalem; vooral nadat de Farizeeën nog vóór Jezus' geboorte hadden gekozen voor het Huis van Herodes' broer Pheroras, de vader van Jozef, als basis voor de aanstaande Messias.

En daartussen door liep, als altijd een beetje verloren, Prinses Maria Magdalena.

In deze serie verscheen als eerste deel:

'Kinderen van Atlas', ISBN-nummer: 9789402146967

Inhoudsopgave:

Voorwoord 13

Inleiding 21

De zorgen van Sigmund Freud 21

Freud herkent de Aton-religie van farao Echnaton 27

Hoofdstuk 1: Volkeren in de wereld op drift.

1.1. Egypte, product van natuurrampen 31

Nieuwe volken in Egypte 31

Egyptische teksten over de ramp van rond 1600 v.C. 33

1.2. De 'donkere of duistere' eeuwen. 37

Oudhistorici lopen achter 37

Chronologisch gegoochel 40

Do Iceland's volcanoes pose a threat to the U.K ? 42

Hoofdstuk 2: De 18de Dynastie.

2.1. Nieuwe volkeren in en rond Egypte 45

De Hyksos 45

Ethiopië en Yemen 47

Voorspel naar de 18de dynastie 49

Sekenenre's strijd tegen de Hyksos 52

De ligging van Avaris 54

2.2. Buitenlanders veroveren Avaris 57

Kamose en zijn stèles 57

De profetie 58

De strijd van Thebe tegen de Hyksos 62

Kapitein Ahmose verschaft ons duidelijkheid 65

Wie was Toeri - Terah 67

2.3. Terah & Abraham 69

Kedorlaomer en de Kuschet Zera 69

Intocht in Salem (Thebe) 71

Hoofdstuk 3: "Koningen zullen uit haar voortkomen" (Genesis 17:16)

3.1. “De eerste Goden kwamen uit Poent 75

- Zoon van de Maangod 75
- Kinderen van Gods Echtgenote 78
- Abraham krijgt van zijn vader Nubië ¹, het land van de Negerprins 80
- Een beroepsleger 83

3.2. Farao Hatsjepsoet 85

- Abrahams dood 85
- Abrahams dochter grijpt de macht 87
- Haar Graftempel in Deir el-Bahari 93
- Haar Expeditie naar Poent 95
- Nieuwe inzichten 102

3.3. De verovering van Poent-Kush 103

- De dood van Sennmoet en Neferoere 103
- Hatsjepsoets einde 104
- Thoetmozes III, de Napoleon van Egypte 108
- Het grote verraad 113
- Woede en wraak 119

Hoofdstuk 4: Joeja, de Aartsvader Jozef.

4.1. Jozef uit Kush 124

- Van Adam tot Abraham 124
- De bijbel als bron 125
- Twaalf zonen van Jakob 128
- Joeja in de bijbel 133
- Farao Amenhotep II en de Aton 133
- Thoetmozes IV, mogelijke zoon van Joeja 137

4.2. De ‘goddelijke’ Joeja 145

- ‘Vizier’ en onderkoning van Egypte 145
- Kush en Gosen 150
- Het huwelijk van Teje met Amenhotep III 151
- Jozefs ‘broers’ in de gevangenis, de Oase HEB in de Libische woestijn 153
- Amenhotep de Schitterende, en Teje de Sfinx 156
- Aartsvader Jozef in het Dal der Koningen 162
- Joeja en Marfan 167

Hoofdstuk 5: Een nieuw tijdperk

5.1. Mozes & Aäron 168

- “Weest vruchtbaar en wordt talrijk” (Genesis 1:28 + 9:1) 168

¹ Zie Appendix II: **KUSH (Koesj) resp. het latere Griekse Nubië.**

- Kroonprins Thoetmozes 169
- Teje wil een zoon 171
- SED-feesten 173
- Mozes I (Ra-Mozes) en Aäron 180
- 5.2 De gang naar Achetaton (Amarna) 185**

- Het Tel el-Amarna archief 185
- Noodkreten uit Syrië 189
- De Dood van de Zonnekoning 195
- Amenhotep IV (later: Echnaton geheten) en Nefertite 196
- De Thebaanse jaren 199
- Genie of gefrustreerd dictator 207
- Aton's eigen land 212
- Een blik vooruit 217

Hoofdstuk 6: De Ketterkoning.

6.1. Het Huis van Kush regeert Egypte 219

- De Gosen-clan 219
- 'Invasie' uit Syrië 224
- Doedoe = Toetoe resp. Dodo = Abimilki 232
- De parabel 234

6.2. De Stad Gods 239

- Per-Atoem, afgekort Pitom, de bijbelse naam voor Achetaton/Amarna 239
- Amarna kunst 246
- Tempels voor Aton (Hebreeuws: Adonai) 248
- De graven 251
- De bevolking van Achetaton 253

6.3. Graftombes in Achetaton/= Amarna/= Pitom 255

- Leidende figuren 255
- Slavenarbeid 259
- Het Koningsgraf 260
- De graftombe van Doedoe, alias Milki-Mozes 261
- De Aton-Hymne 273
- Naschrift 276

Hoofdstuk 7: Op weg naar de Exodus.

7.1. Turbulente jaren 277

- Schrikbewind van Jozefs kleinzoon 277
- Aartsvader Jozefs dochter Teje bezoekt Pitom 280
- Opstand in Akujati, het land van Aton (Jati), d.w.z. Kush 282
- Kya, nog een echtgenote 284

Merit-Re, de nieuwe naam voor Merit-Aton, baart een zoon 288
Het Grote Jubeljaar Twaalf 292

7.2. Eén troon met twee farao's 297

Nefertite staat haar mannetje 297
Een moeizame ontdekking 301
Meritaton Grote Koningsvrouw 303
Aziroe/Azira gevangen en vermoord!? 303

7.3. Mozes, Koning van Kush 308

De dood van Echnaton 308
Generaal Paätonemheb, alias Horemheb 310
Paniek en moord; koningin Nefertite en prins Zannanza 311
Een Syriër grijpt de macht 318
Mozes grijpt de kroon 324
Mozes in het land Kush 327
Abimelek en Meriam, alias Mozes & Mirjam 329
Farao Milki-Mozes moet vluchten 332

Hoofdstuk 8: De Levende God Toetanchamon.

8.1. Brieven uit Kanaän 335

Alle sporen wijzen naar ABMLK 335
De rol van Ianhamu 341
Megiddo en Jeruzalem ontsnappen 342

8.2. Van het 'Huis van Atoem' naar 'HEB van Re' 351

'Zoon van God' op Leeuwentron 351
Koningsmoeder Merit-Re 353
Nefertite's dood 354
De afgang naar HEB-RE 356
Restauratiestèle van farao Toetanchamon 359
Van 'ziekte' naar 'melaatsheid' 360

8.3. Een 'Tussenpaus' 363

Regenten en Erfprinsen 363
Jaren van rust 367

Hoofdstuk 9: De Farao van de Exodus.

9.1. Onderhandelingen over het VERBOND 370

Een verzameling oude verhalen 370

Meriam resp. Mirjam en Abimelek 374
 Toetanchamon wil een Verbond met zijn verstoten familieleden 375
 Ra-Mozes en Aäron 377
 De Thora en de Tafelen 387

9.2. Het Land van Re-El 389

Vertrek uit de woestijnfase HEB 389
 ‘En met hen trok een menigte van allerlei slag’ (Ex.12) 395
 Amalek, ‘de eersteling der volken’, bezit het geslachtsregister 398
 (Num.24:20)
 Abimelek, Koning van Israël 405

9.3. Een tragische afloop in Egypte 411

Toetanchamon uit wraak vermoord 411
 Toet’s tombe ontheilgd 418
 Verduisterde Papyri 425

9.4. Nog ruim een eeuw tot Koning David 430

De farao’s Eje en Horemheb: eind van de 18de dynastie 430
 Abimelek, Koning van Israël, vervolgd 434
 Ra-Mozes en Aäron eveneens dood 441
 DEBORA, ‘Bijtje’ 442
 Moeder van God 445

Naschrift 447

.....

<u>Appendix I:</u>	Volgorde der farao’s	449
<u>Appendix II:</u>	KUSH (Koesj) resp. het latere Griekse Nubië..	451
<u>Appendix-III:</u>	Thoetmoses IV en Amenhotep II.....	455
<u>Appendix-IV</u>	Goden, religie, Kosmos en seks.....	457
<u>Appendix-V:</u>	Wie is wie in de de bijbel?.....	464
<u>Appendix-VI:</u>	Overige Amarna-tombes.....	466
<u>Appendix-VII:</u>	Restauratiestèle.....	487
<u>Landkaart:</u>	Egypte en omstreken.....	44
<u>Landkaart:</u>	Kanaän.....	73
<u>Restauratiestèle Toetanchamon:</u>	361
<u>Literatuurlijst.....</u>	490

Voorwoord.

Mensen die kennis hebben genomen van de inhoud van de Joodse bijbel, kunnen daar allerlei opvattingen en ideeën over ontwikkelen. Maar weinigen van hen zullen verwachten dat de goed geconserveerde mummies van de Aartsvaders Abraham en Jozef vandaag de dag te bezichtigen zijn in een museum te Caïro. Noch zullen velen de illusie koesteren, dat de ongebruikte graven van Mozes, Aäron en Mirjam, en van andere bijbelse figuren zoals de priesters Merari en Pinechas door de geïnteresseerde toerist bezocht kunnen worden, in Thebe en in Amarna; of dat musea in Berlijn, Londen en Parijs brieven van Mozes in bezit hebben. En niet Ramses II, maar de vermoorde Toetanchamon was de farao van de Exodus. Hij bevrijdde de Hebreeën en beloofde hen als Levende God van Egypte een land.

In dit boek zullen we dat alles stap voor stap aantonen, want de geschiedenis van de rijke roemruchte 18de Egyptische dynastie met al zijn extravagantie was niet minder dan 'Abrahams familiekroniek'; een kroniek, badend in schoonheid en weelde, maar tevens ook vol van drama en peilloos diepe tragiek.

Verwacht echter geen frivool literair hoogstandje of een vlotte avonturenroman. Het boek wil slechts een gedegen en betrouwbaar, doch goed leesbaar document zijn met vele authentieke teksten en andere gegevens, die in zijn totaliteit een overtuigend beeld geven van het historisch ontstaan van monotheïsme, Hebreeën en bijbel.

Verhalen, zoals die lang geleden door belanghebbenden werden samengesteld, bepalen vaak nog na duizenden jaren de levens van grote volkeren. Eén uit die reeks is wel heel bijzonder: namelijk dat van Abraham en zijn nakomelingen. Vandaar dat wij beginnen met het heel summier schetsen van deze familiekroniek, zoals die zijn neerslag heeft gevonden in de bijbel. Deze vertelling wordt overigens daarbuiten nergens zo bevestigd. En daarom volgt daarna onze eigen analyse van hoe de gebeurtenissen plaats gevonden moeten hebben, welke de rest van dit boek bestrijken. Wij noemen het 'Abrahams familiekroniek', maar het had met een verwijzing naar genoemde bijbel ook 'Verbond met de Levende God' kunnen heten; een Verbond met farao Toetanchamon dus..

Vele geleerden hebben er in de loop van de eeuwen grote twijfel over geuit, of dit lange tijd mondeling overgeleverde bijbelverhaal wel de juiste toedracht geweest kan zijn. En velen vragen zich ook heden ten dage nog af, waarom de historische waarheid nooit is uitgezocht. Maar door gebrek aan informatie kon

tot nu toe niemand aansluiting vinden bij de geschiedschrijving van Egypte. De laatste honderd jaren zijn er evenwel door deskundigen van meerdere disciplines zulke grote hoeveelheden nieuwe kennis en wetenswaardigheden ontdekt, dat het nu mogelijk moet zijn om een reconstructie te maken van de door Egypte dood gezwegen gebeurtenissen. Wij hebben daar een serieuze poging toe gedaan. En kort samengevat kwamen wij tot de volgende conclusie: De zogenaamde Joodse thora, d.w.z. 'de boeken van Mozes', is in feite een oude familiechroniek uit de 18de dynastie; eeuwenlang mondeling doorverteld, gewijzigd en verminkt. 'De bijbel herschreven, deel 1' corrigeert deze kroniek. Het is een aangrijpend verhaal geworden vol glorieuze grootheid en diepe tragiek.

Na de wraakzuchtige avonturen van farao Echnaton gaf de jonge Toetanchamon met behulp van de trouwe Eje aan de zojuist 'ontstane' Hebreëen een nieuwe kans, niet in Egypte maar in het buitenland, d.w.z. in een door Egypte onderworpen land van vazallen. En dat was een grove belediging, een diepe frustrerende schande voor de Egyptische elite, die daarbij betrokken was.

Voor een cruciaal deel lag dit verbijsterende verhaal tot eind 19de eeuw als 'Amarna-tabletten' begraven onder het hete zand in oude Egyptische ruïnes van de 'Stad van farao Echnaton', Achetaton, die vandaag (El-)Amarna wordt genoemd. Maar ook bepaalde graven van koningen en edelen in Thebe, Amarna en Sakkara hebben veel geheimen prijs gegeven. En wij willen dan ook alle archeologen en Egyptologen bedanken, die door hun jarenlange moeizame zoektochten dit boek mogelijk hebben gemaakt.

De volgende korte samenvatting over 'Aartsvader' Abraham ontnamen wij aan het boek 'Alle bijbelse personen'²:

Abram (Abraham) was een zoon van Terah³, een afstammeling van Sem, de oudste zoon van Noah (of Noach). Terah zou met Abram, diens vrouw Sarai (Sara) en met Lot, de zoon van Abrams broer Haran, uit Ur (Oer) der Chaldeeën in Mesopotamië (het huidige Irak) om onduidelijke redenen naar de stad Haran zijn gereisd, in het zuidoosten van het huidige Turkije, waar Terah overleed. Volgens het bijbelboek Jozua 24:2 diende de hele familie 'andere Goden'. De overeenkomst tussen de steden Ur en Haran was in elk geval, dat in beide plaatsen de Maangod Sin werd aanbeden.

² Copyright MCMXCV by Uitgeversmaatschappij The Reader's Digest NV – Amsterdam: 'Alle bijbelse personen', Geïllustreerd Biografisch Woordenboek.

³ Ook wel Tera of ook Terach geschreven.

Abram zou openbaringen hebben gekregen van een hem onbekende God, die daarom 'de God van Abraham' wordt genoemd. In een later stadium zou deze Godheid hem hebben opgedragen om zijn oorspronkelijke naam Abram te wijzigen in Abraham. Beide namen zouden de betekenis hebben van: 'Mijn Vader is Verheven'.

Abram met zijn familie was welvarend. Zij bezaten slaven en kuddes, en leefden als herders, hoewel Sarai prinses en Sara koningin betekent, hetgeen in een andere richting wijst. Helaas *'was Sarai onvruchtbaar; zij had geen kinderen'* (Genesis 11:30). Toch beloofde de God van Abraham hem, dat hij de stamvader zou worden van een groot volk, als hij naar Kanaän zou verhuizen. En zo vertrok de man met zijn hele huishouden naar die streek. Zowel bij Sichem (zie landkaart Kanaän) bouwde hij een altaar voor zijn God alsook ten oosten van Betel. Maar toen er een hongersnood uitbrak in Kanaän, vertrok Abram weer, en wel naar de vruchtbare en welvarende Nijlvallei van Egypte.

Abram zou bang zijn geweest vanwege de buitengewone aantrekkelijkheid van zijn vrouw. Daarom deed hij het in Egypte voorkomen alsof Sarai zijn ongetrouwde zus was, en hij liet haar in het huis van de farao gaan wonen. De dankbare farao schonk hem als beloning *'schapen, runderen, ezels, slaven, slavinnen, ezellinnen en kamelen'* (Gen.12:16). Maar de farao ontdekte dat Sarai al gehuwd was, en Abram keerde terug naar Kanaän waar zijn neef Lot de stamvader zou worden van de Ammonieten en Moabieten. Maar tot Abram sprak de onbekende God:

'Sta op, doorwandele het land in zijn lengte en breedte, want u zal ik het geven' (Gen. 13:17-18).

En zo sloeg Abram zijn tenten op te Hebron, waar hij nog een altaar bouwde.

Nadat Abram dicht bij de farao is geweest, blijkt hij plotseling over een groot leger te beschikken. Vier machtige koningen uit het Oosten, waaronder Kederlaomer (zo meldt de bijbel), hadden namelijk meerdere steden aan de Dode Zee aangevallen en geplunderd. Abram achtervolgde hun legers tot ver ten noorden van Damascus, bevrijdde zijn gevangenen genomen neef Lot en maakte grote schatten buit. Terug in Kanaän werd Abraham voor zijn daden gezegend door de koning van Salem, Melchisedek.

De bijbel geeft er geen verklaring voor, hoe Abraham over zo'n groot leger kon beschikken en als een machtig veldheer de legers van vier koningen kon verslaan. Maar de geschiedenis van Egypte maakt dat wel duidelijk. En wij bevinden ons dan met deze 'Abraham en zijn vader Terah' aan het begin van de

roemruchte 18de Egyptische dynastie. En deze dynastie zou men dan ook 'de Abrahamdynastie' kunnen noemen.

Abram was nog steeds kinderloos. Bij Hagar, het Egyptisch dienstmeisje van Sarai, verwekte hij dus een zoon, Ismaël geheten. Dat was in het Egypte van die tijd heel normaal. Op deze wijze kwam er toch een kind in huis.

Daarna beval God Abram om zich Abraham te noemen en Sarai Sara, en beloofde hij hen samen binnen een jaar een zoon, die Isaac moest worden genoemd. In Genesis 17:4-6 heet het:

'Wat Mij aangaat, zie, mijn verbond is met u, en gij zult de vader van een menigte volken worden; en gij zult niet meer Abram genoemd worden, maar uw naam zal zijn Abraham.....Ik zal u uitermate vruchtbaar maken en u tot volken stellen, en koningen zullen uit u voortkomen.'

Om onduidelijke redenen verhuisde Abraham naar Gerar in de Negeb. Ook daar stelde hij zijn vrouw weer voor als zijn zuster, en wel aan koning Abimelek. Evenals eerder de farao nam ook deze Abimelek de oude vrouw in zijn huis op, maar hij sloep niet met haar. In een droom waarschuwde God de koning namelijk dat Sara al gehuwd was (Gen. 20:3). Abimelek riep Abraham daarop ter verantwoording. En, de vrees van zijn gast begrijpend, schonk ook hij hem slaven, vee en duizend zilverstukken.

En als honderdjarige werd Abraham vervolgens de vader van de toekomstige tweede Aartsvader Isaac. Maar op Sara's verzoek zond Abraham toen Hagar en haar zoontje weg, de woestijn in. Gelukkig nam de vreemde God toen maatregelen om ervoor te zorgen, dat ze niet van honger en dorst omkwamen.

Toen Isaac enkele jaren oud was, gaf de God van Abraham aan deze ongelukkige de opdracht om dit jongetje op de berg Moria als bloedoffer aan God te doden en te verbranden. En Abraham wilde aan dit bevel gehoor geven. Aangekomen op de aangewezen plek bond de vader Isaacs ledematen aan elkaar vast, zoals men dat met een offerdier deed, en hij legde de jongen op de brandstapel. Abraham hief het mes reeds op om zijn kind te slachten, toen God ingreep. Deze riep hem toe:

'Strek uw hand niet uit naar de jongen en doe hem niets, want nu weet ik, dat gij godvrezend zijt, en uw zoon, uw enige, Mij niet hebt onthouden' (Gen.22:12).

Iets verderop stond toen een ram te blaten, klaar voor de slacht.

Sara werd 127 jaar oud, en Abraham maar liefst 175.

Over Isaac is weinig overgeleverd. Hij kreeg twee zonen: Esau en Jakob. Esau verruilde zijn eerstgeboorterecht met Jakob voor een bord linzensoep. Van deze laatste zouden de Israëlieten afstammen. En voor ons verhaal zijn voorlopig de gebeurtenissen rond Jakobs zoon Jozef van belang.

Aartsvader Jakob zou twaalf zonen hebben gehad. Jozef was volgens de verhalen in Gen. 37-50 de op één na jongste spruit van dit twaalftal. Hij wekte in zijn jeugd de jaloezie op van zijn broers, doordat Jakob hem boven alle andere zonen liefhad. Jozef kreeg dan ook als enige een pronkgewaad van hem. Ook pochte Jozef over zijn dromen, waarin zijn broers hem eerbied betoonden, omdat hij zo'n belangrijk persoon was. Daardoor overwogen zijn broers om hem te doden. Maar Ruben, de oudste, voorkwam dat. In het plaatsje Dotan wierpen ze Jozef in een put met de bedoeling om hem, wanneer Ruben er niet zou zijn, aan de Ismaëlieten te verkopen. Na enige tijd raakte Jozef op die manier inderdaad verzeild in Egypte, waar het hem na een gunstige uitleg van een droom van de farao voor de wind ging. Jozef kreeg zelfs de zegelring van de koning. En deze bekleedde hem met linnen kleren en hing een gouden ketting om zijn hals. En Jozef kreeg de tweede strijdswagen die de farao bezat.

Toen Jozefs broers tijdens een hongersnood in Kanaän naar Egypte kwamen om koren te kopen, beschuldigde hij hen van spionage en liet hen in de gevangenis werpen. Maar uiteindelijk kwam alles weer goed, en liet Jozef zijn vader en broers naar Egypte komen om daar te wonen. Het boek Genesis eindigt met de mededeling:

'En Jozef stierf, 110 jaar oud, en men balsemde hem, en hij werd in een kist gelegd, in Egypte'.

Maar toen er na jaren een andere farao verscheen, die Jozef niet had gekend, ging het alsnog mis; zo vervolgt het bijbelverhaal. Egypte raakte gebrouilleerd met de afstammelingen van de zonen van Jakob. En deze moesten toen onder moeilijke omstandigheden twee steden bouwen. Ook voor deze onverwachte stemmingswisseling in het Egypte van die dagen, geeft de bijbel geen duidelijke redenen. Daarvoor moeten we dus weer terecht bij de dramatische verwickelingen in de 18de dynastie.

De nakomelingen van Jakob waren dus in het verdoemhokje terecht gekomen. Maar gelukkig zag een Egyptische prinses aan de oever van de Nijl in een rieten mandje Mozes liggen, een afstammeling van genoemde Jakob. Hij werd als prins opgevoed aan het hof en kwam later in opstand. Hij doodde iemand en vluchtte naar het Noorden, waar hij lange tijd in het huisgezin van de Keniet Jethro vertoefde en diens dochter Sippora huwde.

Jaren later leidde Mozes, samen met zijn broer Aäron en hun zuster Mirjam, de Hebreëen, zoals ze toen gingen heten, weg uit Egypte nadat ze eerst vele jaren in de woestijn hadden verbleven. Ze vertrokken naar het land Kanaän waar Jozua de teugels overnam. Maar omdat de volkeren in en rond Kanaän andere Goden aanbaden dan de God van Abraham, zou Jozua via Mozes van deze God de opdracht hebben gekregen om het hele land te veroveren en de daar levende volkeren te verdrijven of uit te moorden. In het boek Jozua wordt er verslag van gedaan, hoe Jozua het bevel van God heeft uitgevoerd, te beginnen in Jericho. En in dat land gingen de Hebreëen eerst Israëlieten heten, en op den duur Joden.

Zoals boven summier beschreven, hebben uiteindelijk de overleveringen van de Hebreëen in grote lijnen hun weerslag gevonden in de bijbel. Dat betekent evenwel niet, dat alle mensen in de loop der eeuwen die speciale versie maar voor zoete koek hebben geslikt. Er is door vele deskundige bijbelvorsers grondig onderzoek naar gedaan. Ook van hun werk heben wij profijt gehad.

Het is nu de hoogste tijd om onze eigen bevindingen, na jarenlang zorgvuldig onderzoek, in het voorliggende boek te presenteren. Hierbij willen wij vooraf nadrukkelijk verklaren, dat we tot de 'heilige overtuiging' zijn geraakt dat er een zogenaamde kern van waarheid schuilt in al die merkwaardige verhalen. Dat wil zeggen: er is een groep mensen in Egypte geweest, die volgens Sigmund Freud (zie de Inleiding tot dit boek) heel bijzondere en traumatische ervaringen heeft opgedaan in het land van de farao's om vervolgens hun bestaan voort te zetten in wat later Palestina ging heten. Een aantal personen uit de bijbel hebben wel degelijk bestaan, en anderen zijn weer verzonnen of uit een andere context binnen gehaald. Maar we hebben dan ook de bijbel anders gelezen en de Egyptische geschiedenis anders bestudeerd dan gebruikelijk is.

Ook Mozes heeft bestaan, maar dan anders. Aan het einde van dit Voorwoord willen we de bekende Duitse Egyptoloog Rolf Krauss aanhalen. In de Volkskrant⁴, die zijn gegevens haalde uit het Duitse Weekblad 'der Spiegel', troffen wij de mening aan van Rolf Krauss over Mozes:

'Aartsvader Mozes heeft nooit bestaan. . .

Bijna alle bijbelonderzoekers, zegt der Spiegel, accepteren inmiddels dat de basis van het Oude Testament pas is ontstaan na de Babylonische ballingschap van 587 v.C. Het Exodusverhaal en de 'sage' van het imperium van koning David zouden een retrojectie zijn van de eigen dromen over een grootmacht in het verleden.

Krauss sluit zich bij deze visie aan. Zijn stelling is dat de auteur van de vijf Mozesboeken, 'Jahwist' genoemd, een Jood was van na de ballingschap, die de voorgeschiedenis van zijn volk heroïseert, er eenheid in aanbrengt en haar fictief in

⁴ Zie de Volkskrant van 26 juni 1997.

het verleden verlengt. Uit diep heimwee verzon de Jahwist een glorieuze oergeschiedenis van zijn volk, dat, uitverkoren door de Heer, het heilige land in bezit neemt. Zo opgevat is de Pentateuch dus een soort propaganda-verhaal dat de politieke ellende waarvan werkelijk sprake was moest compenseren.

Vanwege dat (propaganda)doel, aldus Krauss, heeft de schrijver een hooggeplaatste historische persoonlijkheid als verpakking gezocht voor de hoofdfiguur uit zijn Exodus-verhaal. Volgens Krauss heeft Jahwist Amenmesse uitgekozen als model voor deze heldenrol. De bewijskracht van zijn hypothese ontleent hij aan details.

In de bijbel zijn weinig feitelijke gegevens over Mozes te vinden, maar in buitenbijbelse Mozes-legenden treedt hij duidelijker naar voren. Bij Philo en Josephus b.v. wordt hij beschreven als een 'Egyptische prins', die wegens een heftige strijd om de troon zijn vaderland moet verlaten. Er wordt bij vermeld dat Mozes' ouders elkaars tante en neef zijn.

De gelijkenis met Amenmesse is inderdaad frappant: deze jonge farao pleegt een staatsgreep tegen zijn vader Seti II en laat zich in Thebe tot tegenkoning uitroepen. Na een bloedige machtsstrijd moet Amenmesse het land verlaten. En, óók de ouders van Amenmesse, Seti en Tachat zijn, net als Mozes' ouders, neef en tante van elkaar'. Einde citaat uit de V.K.

In bovenstaand citaat werd nadrukkelijk over het Exodusverhaal gesproken. Daarom willen we als afsluiting nog vermelden dat de Joods-Israëlsche historicus Shlomo Sand⁵, hoogleeraar bij de Vakgroep Geschiedenis aan de Universiteit van Tel-Aviv en auteur van o.a. 'The Invention of the Jewish people' (2008) alsook van 'The Invention of the Land of Israël' (2012) na uitgebreide studies tot de conclusie is gekomen, dat de Uittocht uit Egypte nooit heeft plaats gevonden. Ook andere historici en archeologen zetten tegenwoordig grote vraagtekens bij dit bijbelverhaal.

Wel, Shlomo Sand heeft in zoverre gelijk dat de Exodus, zoals die wordt voorgesteld en beschreven in de bijbel, inderdaad op fantasie berust. Maar wij willen in dit boek aantonen, dat er wel degelijk een Uittocht van zogenaamde 'Hebreeën' uit Egypte is geweest. Deze vertelling wordt evenwel een totaal herschreven versie daarvan. Deze is, naast de bijbel en de oude Joodse verhalen, grotendeels gebaseerd op de kennis die we inmiddels hebben over de Egyptische geschiedenis van de 18de dynastie en van de zogenaamde Amarna-tabletten, het archief uit de stad van farao Echnaton.

⁵ Shlomo Sand: 'Die Erfindung des jüdischen Volkes', Israels Gründungsmythos auf dem Prüfstand. Propyläen (Verlag der Ullstein Buchverlage GmbH), 2010.

Inleiding⁶.

In de periode na ca. 1600 v.C., en dan speciaal tijdens de 18de dynastie, vond in Egypte de geboorte plaats van het monotheïsme, waar de later in het Westen zo belangrijke godsdiensten, het Jodendom en het christendom uit zijn voortgekomen. En veel leden van deze twee rivaliserende religies zijn met name in Europa de laatste 2000 jaar regelmatig op tragische wijze met elkaar in botsing gekomen. De laatste en grootste catastrofe ontspon zich in de 20ste eeuw. Laten we daarom eerst met de Joden beginnen. Maar we willen hier nadrukkelijk bij verklaren, dat voor de uitkomsten van deze speurtocht niemand enige verantwoordelijkheid draagt behalve de auteur zelf.

De zorgen van Sigmund Freud.

In zijn inmiddels beroemd geworden boek⁷ heeft de briljante Weense psychiater van Joodse afkomst, Doktor Sigmund Freud (Freiberg, Moravië 6/5-1856 - Londen 23/9-1939), na jarenlange studie een poging gedaan om allerlei problemen en onduidelijkheden rond de Exodus van de Hebreeën uit Egypte te analyseren en te begrijpen. En mét hem zijn wij van mening dat deze Uittocht wel degelijk heeft plaats gevonden, maar niet op de wijze waarop dit heel veel later in de bijbel aan het papier is toevertrouwd.

De verontruste Sigmund Freud probeerde te ontdekken, aldus de Egyptoloog Jan Assmann, hoogleraar in Heidelberg/Duitsland⁸, wat Joden zo gehaat maakte. Door van Mozes een Egyptenaar te maken, probeerde Freud de zogenaamde exclusiviteit en intolerantie los te koppelen van het Jodendom en te verbinden met Egypte. En inderdaad is het zo dat elke kenner van het Oude Egypte weet heeft van de arrogantie van de Egyptenaren t.o.v. buitenstaanders⁹. Daarom kan men ook niet accepteren dat Mozes, zoals Freud probeert aan te tonen, een Egyptenaar van hoge afkomst was. Die zou nooit een niet-Egyptisch volk, want dat worden de Hebreeën geacht te zijn, gaan leiden.

⁶ Een andersoortige 'Inleiding tot dit boek' is: Rolf Alexander: 'Kinderen van Atlas', ISBN-nummer: 9789402146967 (zie pagina 5 van dit boek).

⁷ Zie Sigmund Freud: 'Der Mann Moses und die Monotheistische Religion'; Nederlandse vertaling. Amsterdam: De Lange 1939. Het is Freud's laatste werk. Hij gaf het uit in 1939 in ballingschap in Londen op 82-jarige leeftijd.

⁸ Dagblad Trouw, dd. 11-6-2002, pag.12

⁹ Sigmund Freud: pag. 31 van 'Der Mann Moses und die monotheistische Religion, 2015 Vero Verlag GmbH & Co. KG. Herdruk van het boekje dat in 1939 verscheen bij Verlag Allert De Lange Amsterdam.

Sigmund Freud zocht inzicht in en een oplossing voor het antisemitisme. Hij begint zijn boek als volgt:

'Een volk de man ontzeggen, dien het eert als de grootste zijner zonen, is niet iets dat men lichtvaardig onderneemt – in het bijzonder niet indien men zelf tot dat volk behoort. Geen enkele overweging, echter, zal mij er toe kunnen brengen, de waarheid te loochenen ter wille van zogenaamde nationale belangen. Bovendien verwacht ik van een verheldering van de feiten een verdieping van het inzicht in de problemen die zij oproepen.'

In allerlei opzichten, maar niet altijd en overal, kan men een heel eind meegaan met Freuds bevindingen. Maar omdat vandaag de dag zoveel meer informatie ter beschikking is dan in zijn dagen, zijn wij, waar hij eindigt, verder gegaan met onze naspeuringen. En waar hij een theoretisch bouwwerk neerzet, hebben wij daar de namen bijgezocht van de historische personen, die hij bedoeld moet hebben. Dat was geen eenvoudige zaak, want in niets van al dat vele wat we over het Oude Egypte te weten zijn gekomen, wordt gerept over Hebreeën, laat staan over Joden. Eén keer slechts wordt de naam Israël genoemd, en dan nog in negatieve zin. Dat gebeurt namelijk op een stèle van farao Merenptah ná de natuurramp van ca. 950-900 v.C. welke de mensen van Israël, naar hij aannam, niet hadden overleefd, want, aldus de tekst op de steen over Israël:

'het heeft geen zaad meer'.

Toen hij dit liet schrijven, wist Merenptah nog niet, dat de mensen uit de Vlake van Israël om te overleven naar de bergen van Samaria en het huidige Libanon waren gevlucht.

Voor de rest is alles wat met deze mensen 'van Israël' te maken had, om redenen die in de loop van ons boek verklaard worden, in Egypte zoveel mogelijk opzettelijk uitgewist en vernield, met het doel om hun naam voor eeuwig te vernietigen. En de naam van iemand doen verdwijnen betekende toen 'de persoon voor eeuwig te laten sterven'. En daarom ook heeft dit Egyptische streven een tegenhanger in de bijbel gekregen, waar God in het boek Jesaja troostend belooft:

'En Ik zal u een Eeuwige Naam geven.'

In de bijbel treffen we overigens heel veel overeenkomsten met Egypte aan. We noemen als voorbeeld een tekst uit het graf van het Grote Opperhoofd van de Gouw Nekhen aan het einde van de zesde dynastie, de man Ankhtifi, die in een oorlogje met Thebe verwickeld raakte. Deze Ankhtifi vertelt dat Horus hem

persoonlijk had verzocht orde op zaken te stellen, omdat het zo roerig was in het land. Deze manier van handelen: een God uitspraken laten doen om een eigen daad te wettigen, was heel gewoon in het oude Egypte¹⁰. In de zogenoemde 'Boeken van Mozes', maar ook elders in de bijbel, is God vaak op dezelfde wijze aan het woord om uitspraken te doen, die in feite de wil en de eisen vormen van hen die de leiders van het volk wilden zijn. Zo wordt hun politiek gemaakt tot 'het Woord van God'.

Sigmund Freud ziet een verband tussen de oude Grieken en de Hebreëen. De geschriften van beide volken duiden op een indrukwekkend en glorieus verleden¹¹. Over de Grieken schrijft Freud:

*'Waar haalden de Grieken al het materiaal voor hun sagen vandaan, dat Homerus¹² en de grote attische dramaturgen in hun meesterwerken verwerkten? Het antwoord zou moeten luiden: Dit volk heeft in zijn voorgeschiedenis waarschijnlijk een tijd van uiterlijke glans en culturele bloei beleefd, welke in een historische catastrofe ten onder is gegaan.'*¹³

Zoals de epen van Homerus er een bewijs voor vormen, dat de Grieken een grootse vóorgeschiedenis kenden, zo ook bewijst volgens Freud de bijbel datzelfde ten aanzien van de Hebreëen. Als voorbeelden vermeldt hij de koningin van Sheba en het feit dat de Joden zich als het 'uitverkoren volk' beschouwen.

Maar uit het geheel van de bijbelboeken, en niet slechts uit de zogenaamde boeken van Mozes, destilleert Freud voor zichzelf tevens de overtuiging, dat diezelfde Hebreëen die dus een verleden vol grandeur achter zich lieten, vanaf het ontstaan van deze naam ook een buitengewoon traumatische ervaring met zich meedroegen. Dit trauma zou de cultuur van dit volk, de ziel, al in het begin hebben beschadigd, zoals ook een jong kind verminkt kan worden in de eerste vijf jaren van zijn leven, waarin zich dan neuroses ontwikkelen die hem voor de rest van zijn leven zullen blijven kwelen. Aldus Sigmund Freud¹⁴.

Uit ons eigen onderzoek blijkt duidelijk dat het inderdaad, zoals ook Freud inzag, een relatief kleine elite is geweest die door de gebeurtenissen, die in dit boek

¹⁰ Bob Tadema Sporry: 'De geschiedenis van EGYPTE', blz. 44 (Fibula-Van Dishoeck Haarlem). 1982 Unieboek b.v., Bussum.

¹¹ Voor wat betreft de Hebreëen: zie S. Freud 'Der Mann Moses und die monotheistische Religion, 2015 Vero Verlag, o.a. pag. 220.

¹² Zie: Rolf Alexander: 'Kinderen van Atlas' (ofwel De Atlantiërs), ISBN-nummer: 9789402146967.

¹³ S. Freud 'Der Mann Moses und die monotheistische Religion, 2015 Vero Verlag, pag. 125-127.

¹⁴ S. Freud 'Der Mann Moses und die monotheistische Religion, 2015 Vero Verlag, pag. 93; 144; 169; 178-9; 125-127; 131 e.v.; 217-8; 220; 233.

worden beschreven, zwaar werd getraumatiseerd¹⁵. En dit trauma werd door hen en hun nakomelingen opgedrongen aan de, veelal onder dwang, bekeerde volken. Want ook Freud heeft begrepen dat slechts weinigen van de latere Joden afstamden van de Hebreeën. Hij schrijft¹⁶:

‘Maar wij zullen ons beslist niet vergissen, waneer wij met de meerderheid der auteurs aannemen, dat slechts een fractie van het latere Joodse volk de lotgevallen in Egypte heeft meegemaakt.’

Eigenlijk zijn we ervan overtuigd, dat Freud zelf al heel goed had begrepen wat wij, mede door hem geïnspireerd, in het vervolg van dit boek gaan uiteenzetten. Het is namelijk de enige oplossing. Zijn probleem daarbij was evenwel, dat er nog te weinig bekend was, zodat hij het niet sluitend kon bewijzen. Velen hebben zich in het verleden echter al afgevraagd, waarom nog nooit iemand heeft uitgezocht wat nu precies de relatie is tussen de bekende geschiedenis van Egypte en die van de Joodse bijbel en de Joodse verhalen. Rolf Krauss heeft er beslist wel naar gezocht, maar toen hij het niet kon vinden, ‘had Mozes nooit bestaan’. Volgens Sigmund Freud waren er echter twee Mozessen. En Freud had gelijk, zoals in dit boek wordt aangetoond.

Een van de geniaalste conclusies van Sigmund Freuds onderzoek is naar onze mening juist, dat hij in de bijbelse figuur, die later tot ‘Mozes’ is samengesteld, twee totaal verschillende persoonlijkheden herkende, met elk een volstrekt ander karakter. De éne ‘Mozes’ is heerszuchtig, driftig en gewelddadig, terwijl de tweede juist de zachtmoedigste en geduldigste is van alle mensen¹⁷. Door ons eigen onderzoek weten we dat Freud het ook met deze analyse bij het rechte eind had. En wanneer we in de voortgang van dit boek het levensverhaal van deze twee mannen gaan onthullen, die samen ‘Mozes’ vormden, zullen langzaam maar zeker heel veel tegenstrijdige zaken in de bijbel worden verklaard.

‘Tout savoir, c’est tout pardonner’ is een ontroerend Frans spreekwoord: *‘Alles weten en begrijpen, is alles vergeven.’*

Als alle puzzelstukjes op hun plaats zijn gevallen, bestaat er geen probleem meer, wanneer een van de twee ‘Mozessen’ een belangrijke Egyptenaar blijkt te zijn, maar de andere een vorst uit Syrië-Kanaän was.

¹⁵ S. Freud ‘Der Mann Moses und die monotheistische Religion, 2015 Vero Verlag; pag. 92.

¹⁶ S. Freud ‘Der Mann Moses und die monotheistische Religion, 2015 Vero Verlag; pag. 64.

¹⁷ S. Freud ‘Der Mann Moses und die monotheistische Religion, 2015 Vero Verlag; pag. 72-3; 93; 107.

Freud¹⁸:

'Maar wat een voorname Egyptenaar –welicht prins, priester, hoge ambtenaar-ertoe zou kunnen bewegen om zich aan het hoofd van een geïmmigreerde, cultureel achterlijke groep vreemdelingen te plaatsen, dat valt niet gemakkelijk te raden. De bekende verachting van de Egyptenaar voor een hem vreemd volk maakt een dergelijke gang van zaken bijzonder onwaarschijnlijk'.

.... En over de besnijdenis:

'....de anderen echter, die de besnijdenis hebben aangenomen, zijn daar trots op. Zij voelen zich daardoor verheven, geadeld, en kijken vol verachting neer op de anderen, die voor hen voor onrein doorgaan'.

Het feit dat de Hebreëen, mede door toedoen van beide Mozessen, destijds Egypte mochten verlaten, was een bevrijding uit de situatie waarin zij terecht waren gekomen.

Sigmund Freud beweert van zichzelf dat hij niet religieus is; niet in Goden gelooft. In zijn eerdere boek 'Totem und Tabu' uit 1913 schetste hij globaal de ontstaansgeschiedenis van religies. In zijn laatste boek schrijft hij dan ook¹⁹:

'Wij geloven niet, dat er nu een enkele grote God bestaat, maar dat er in lang vervlogen tijden een enkele persoon is geweest, die destijds wel bijzonder groot moest lijken en die dan, verheven tot een Godheid, teruggekeerd is'.

Mozes wordt door de Joden naast bevrijder eveneens gezien en vereerd als de wetgever en de stichter van hun religie. Maar omdat Freud weet dat er dus twee 'Mozessen' waren, en dat er oorspronkelijk 'Elohim'-bijbelboeken waren naast 'JHWH-boeken'²⁰, en de God meerdere verschillende namen bezit, stelt hij voor zichzelf vast dat er twee religiestichters waren, twee volksgroepen, twee rijken, twee Godennamen en twee godsdienststichtingen.

Wij zullen al deze belangrijke zaken in fasen gedetailleerd behandelen en nuanceren, want de werkelijkheid was toch even iets ingewikkelder dan hier door Freud wordt gesuggereerd.

Wel is het zeer juist dat de God van de bijbel twee hervormingen doormaakte. Freud spreekt van 'één voor de Babylonische Ballingschap en de andere erna'²¹. Maar nu lopen we te ver op de zaken vooruit, en keren daarom terug naar de

¹⁸ S. Freud: idem: pag. 31 en 52.

¹⁹ S. Freud: idem: pag. 103-4; 228.

²⁰ Gebaseerd op de Syrische Hoofdgod El resp. op de Maangod van het gebied van en rond Jeruzalem, Jahoe.

²¹ S.Freud: idem: pag. 197.

Exodus. En geheel in tegenstelling tot wat de bijbel beweert, vond de Uittocht volgens Sigmund Freud vreedig plaats, zonder vervolging of achtervolging²². Dat is helemaal juist, al moeten we er wel direct aan toevoegen dat Toetanchamons toestemming tot het vertrek Egypte op zijn grondvesten deed trillen en de betreffende farao het leven heeft gekost. En dat laatste gebeurde niet door een muur van water tijdens een achtervolging. De bijbel brengt het spannend verhaal dat God het water, waar de Hebreëen doorheen moesten trekken, optrok tot twee wanden. Toen allen aan de overkant waren en de farao met zijn gevolg met strijdswagens hen wilde volgen, liet God het water weer vallen, zodat allen verdronken. Maar deze goddelijke macht over het water was iets heel bekends uit de 18de dynastie, waarover dit boek voornamelijk gaat. In de bijbel is het later gebruikt als wraak tegen de toen heersende elite van Egypte, toen men niet meer exact alle details over de Exodus kende. Wanneer een Egyptische onderdaan iets tot de farao, de Levende God, mocht zeggen, begon hij namelijk met een lange inleidende toespraak:

'Gij gelijkt Ra in alles, wat ge onderneemt. Alles wat uw hart wil, geschiedt. Wanneer gij 's nachts iets wenst, is het bij het aanbreken van de dag geschied. Wij hebben uw wonderbaarlijke daden aanschouwd, sinds ge tot koning zijt gekroond. Bestaat er iets, wat gij niet weet? Wanneer ge tot het water zegt: 'Kom op de berg!', dan komt de oceaan daar, zodra gij hebt gesproken. Ge zult eeuwig leven, en al uw bevelen zal men gehoorzamen, o koning, onze heer!'²³.

Hier wordt gewezen op de Macht van het Woord: de God (en Farao is de Levende God) kan door 'te spreken' het water omhoog laten lopen of staan. En zo zitten de boeken van Mozes vol met 'Egyptische geheimen'.

De geschiedenis van de Hebreëen heeft echter geen verzonnen mythen nodig om uniek te zijn. De werkelijkheid is veel fascinerender en rijker dan de vaak armetierige (haat)verhalen, die er vele eeuwen later nog maar van over gebleven blijken te zijn, en waarmee elke nieuwe Joodse generatie, van welk volk of ras dan ook, och arm weer wordt opgezaald.

Maar alvorens we beginnen met de aanvang van de bewogen Egyptische geschiedenis, willen we nog even Freuds mening t.a.v. de Hebreëen aanhalen, namelijk dat veel van de échte waarheid wel eens verscholen kan liggen in de vele Joodse verhalen en legenden, die er naast de bijbel zijn blijven bestaan²⁴. En

²² S.Freud: idem: pag. 50-51.

²³ Grote Geïllustreerde Wereldgeschiedenis, deel I, blz. 110 –Amsterdam Boek; 1972.

²⁴ S.Freud: idem: pag. 56.

deze legenden zullen we bij ons onderzoek dan ook regelmatig dienen te raadplegen. En ook daarin blijkt Freud gelijk te hebben gehad.

En tot slot willen we memoreren, dat Freud graag wilde geloven dat niet de Jood zelf haat opwekt, maar het monotheïsme, omdat het tegen het instinct van de mens ingaat en omdat het moraliteit en verplichtingen met zich meebrengt.

Freud herkent de Aton-religie van farao Echnaton.

Het Jodendom heeft veel weg van de Aton-religie van farao Echnaton, zo meent dr. Freud: de Joodse godsdienst is een grandioos onbuigzaam monotheïsme. Er is maar één God, éinig, almachtig, ongenaakbaar. De aanblik van zijn Wezen is niet te verdragen; men zal zich geen gesneden beeld van hem maken, noch zelfs zijn naam noemen²⁵.

De ontstaansgeschiedenis van dit alles zal langzaam voor onze ogen worden ontrafeld. En hieraan willen we nog het volgende toevoegen: Wie onderdelen van dit boek wat moeilijk vindt of hier en daar zelfs enigszins ingewikkeld, gelieve te bedenken dat de werkelijke toedracht van de geschiedenis der Hebreeën al veel eerder blootgelegd zou zijn, indien het allemaal eenvoudig was geweest. De geïnteresseerde lezer zal die moeite ons inziens dan ook gaarne voor lief nemen.

Maar laten we eerst heel in het kort een aantal bevindingen van dr. Sigmund Freud op een rijtje zetten:

Allereerst is deze bijbelvorser tot de conclusie gekomen dat Mozes een, waarschijnlijk voorname, Egyptenaar is geweest, die door legendevorming tot 'een Jood' is gemaakt²⁶. Of hij nu Thoetmozes, Ptahmozes of Ramozes heeft geheten, is onbelangrijk, zolang het tweede deel van zijn naam maar Mose resp. Mozes was. Hij moet een hoge post hebben bekleed en een overtuigde aanhanger van de Aton-religie zijn geweest. Voor deze man moet de afschaffing van Echnatons monotheïstische Aton-religie een ramp zijn geweest, het einde van al zijn verwachtingen²⁷. Freud:

'Slechts als een paria, of als een afvallige kon hij in Egypte blijven leven'.

Zijn religie was niet de algemeen aanvaarde godsdienst van Egypte, maar het was wel, van hoe korte duur dan ook, een Egyptische religie: die van Aton (Atoem).

²⁵ S.Freud: idem: pag. 32.

²⁶ S.Freud: idem pag. 22.

²⁷ S.Freud: idem pag. 107.

Dat de Mozes, die de Hebreëen uit Egypte leidde, een Egyptenaar was met een Egyptische religie volgt volgens Freud zonneklaar uit het feit dat alle Hebreëen besneden moesten zijn of moesten worden. En dat dit slechts de Aton-religie kon zijn wordt bewezen door het feit dat de oorspronkelijke Hebreeuwse religie van de oudste boeken maar één God kennen, en geen Hiernamaals, precies zoals de leer van farao Echnaton, die alle Goden van het Hiernamaals had afgeschaft. Freud²⁸:

'De oud-Joodse religie daarentegen heeft volledig afgezien van de onsterfelijkheid; van de mogelijkheid van een voortzetting van het bestaan na de dood wordt nergens en nooit melding gemaakt.'

Evenals bij Echnaton lijkt alles zich te concentreren op het Hier en Nu. Door veroveringen van zijn voorgangers was Echnaton een wereldheerser, de enige zoon van de enige God. Zijn volgelingen in later eeuwen droomden ervan dat te herstellen. Pas de laatste eeuwen voor onze jaartelling onder invloed van door de Makkabeese koningen gedwongen bekeerde volken in Palestina, kwam daar enige verandering in. Maar toen was het ideaal van de Joodse Messias, die de wereldheerschappij zou grijpen, al uitgekristalliseerd²⁹.

Afsluitend kan Freud slechts concluderen dat Mozes' Godsidee van farao Echnaton stamt³⁰:

'Het grote religieuze idee, welke de man Mozes vertegenwoordigde, was na onze uiteenzettingen niet zijn eigendom. Hij had die van zijn koning Echnaton overgenomen.'

Nog twee citaten uit Freud's boek moeten hieraan toegevoegd worden³¹:

- 1) 'In een van zijn (Echnatons) hymnen wordt het direct verklaard: "Oh, gij Énige God, naast wie er geen ander is" (Breasted 'History of Egypt', pag. 374).'
- 2) 'De Joodse geloofsbelijdenis luidt, zoals bekend: Schema Jisroel Adonai Elohenu Adonai Echod, hetgeen men zou kunnen vertalen als: "Hoor, Israëel, onze God Aton (Adonai) is een Énige God".'

²⁸ S.Freud: idem pag. 34.

²⁹ S.Freud: idem pag. 161.

³⁰ S.Freud: idem pag. 43; 48-49; 196.

³¹ S.Freud: idem pag. 39 en 44.

Tot slot willen we benadrukken dat Sigmund Freud het van groot belang achtte, dat zijn werk op dit terrein zou worden voortgezet, wanneer hij het niet meer kon³².

Wij zijn graag in zijn voetsporen van 'bijbelvorser' gestapt om zijn geniale gedachten verder uit te werken, en voor hem de namen in te vullen van de historische personen die hij zocht, maar in de eerste helft van de 20ste eeuw nog niet kon vinden.

³² S.Freud: idem pag. 73 en 93-4.

HOOFDSTUK 1:

Volkeren in de wereld op drift.

1.1. Egypte, product van natuurrampen.

Nieuwe volken in Egypte.

Het oude Egypte, het vruchtbare land langs de Nijl, werd sinds onheuglijke tijden bewoond door eenvoudige mensen, die in stamverband leefden.

Rond 3300 v.C. moet er iets bijzonders zijn gebeurd met onze planeet, want er zijn aanwijzingen voor volksverhuizingen op grote schaal. Sommige schrijvers over de Oudheid, zoals Geoffrey Bibby, beweren dat van de twee laatste warmteperiodes in Europa de eerste rond 3300 v.C. eindigde. De tweede zou van ca. 2500 – ca. 1500 v.C. zijn geweest³³.

Mensen moeten zich toen massaal hebben verplaatst. Zo ontstond er rond 3300 v.C. in Europa plotseling een verspreiding van de megalietencultuur, die toen al zo'n 2000 jaar bloeide langs de kusten van het West-Europese vasteland, naar andere gebieden, waaronder de grote en kleine eilanden tussen de Noordzee en de Atlantische oceaan. Maar ook in de Kaukasus en b.v. in Syrië-Palestina-Jordanië verschenen toen deze indrukwekkende monumenten³⁴.

In het huidige Irak dook in die periode een nieuw volk op dat bekend is geworden als 'de Soemeriërs'. Ook in Egypte verschijnen dan via de Sinaï mensen, waarvan de beschaving in bepaalde opzichten overeenkwam met die van dat oude Mesopotamië³⁵. Maar ook vanuit het Westen drongen volken het Nijldal binnen: zwarte mensen uit de voorheen groene Sahara³⁶. Deze donkere mensen brachten belangrijke culturele elementen mee, die later typisch

³³ Bibby, Geoffrey: 'Opgegraven verleden', De archeologische ontdekkingen in Prehistorisch Europa; pag. 142. Meulenhoff Informatief Amsterdam. Tweede druk 1979.

³⁴ Joussaume, Roger: 'Des Dolmens pour les Morts, Les mégalithismes à travers le monde'. Collection = La Mémoire du Temps= dirigé par Jean Guilaine. HACHETTE 1985. (in het Engels beschikbaar als: 'Dolmens for the Dead', Cornell University Press, Ithaca, New York. 1988).

³⁵ Zie GWPE (de Grote Winkler Prins Encyclopedie) onder 'Egyptische beschaving'.

³⁶ zie: 1) Lhote, Prof. Henri: 'De Rotstekeningen in de Sahara' ('À la découverte des Fresques du Tassili'), De sporen van een 8000 jaar oude beschaving, hoofdstuk XVII. A.W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij N.V. Leiden, 1959.
2) Rolf Alexander 'Kinderen van Atlas', ISBN-nummer: 9789402146967.
3) <https://youtu.be/LIAkfg8knTI> : 'How the Earth was made', het deel over de Sahara: 'How the Sahara was made'.

Egyptisch zouden worden genoemd, zoals het mummificeren van doden, de (jakhals)God Anubis, die de doden beschermde tegen vernietiging, de zonneboot van de God Ra (of Re), de Egyptische 'lendenschort'. Al deze zaken werden al vele eeuwen eerder afgebeeld op rotsen in de Sahara.

In eerste instantie was het land verdeeld in twee staten: een noordelijke, die de Nijldelta omvatte (dit is de kern van het latere 'Beneden-Egypte'), en een zuidelijke, het Nijldal (een groot deel hiervan werd later Boven- of Opper-Egypte genoemd); met de hoofdsteden Saïs en This. Aan deze situatie kwam een einde, toen rond 3100 v.C. het zuiden de delta veroverde. Onder koning Narmer (ook Menes genoemd) begint dan de meer bekende geschiedenis van het land, dat in zijn naam 'MISRE' nog zijn oorspronkelijke opdeling aangeeft: 'Landen (Mis) van Re'.

Na deze vroegdynastische periode ontwikkelt Egypte zich in een bewogen geschiedenis, die ingedeeld wordt in 1) het Oude Rijk, 2) het Midden Rijk, en tenslotte 3) het Nieuwe Rijk, tot een wereldmacht van formaat.

Alle drie de Rijken worden gevolgd door een zogenaamde Tussenperiode, een tijd van veel onrust en chaos, blijkbaar veroorzaakt door een catastrofe welke korte tijd daarna gevolgd werd door het binnenvallen van nieuwe volkeren.

De geschiedenis in dit boek speelt zich af in het Nieuwe Rijk, na de Tweede Tussenperiode, welke moet zijn veroorzaakt door een natuurramp rond 1650-1600 v.C., waarvan de vulkaanuitbarsting op het eiland Thera (Santorini) een onderdeel was. Deze ontploffing heeft voor ons een schitterende Minoïsche stad (Akrotiri) weliswaar deels bewaard, maar veroorzaakte tevens in het oostelijk deel van de Middellandse Zee een ware zondvloed. Over de tsunami die daarop volgde, schrijft Ronald Schiller³⁷ in zijn boek 'Verre Geheimen':

'De uitbarsting, instorting van tweederde van 't eiland, en de gigantische vloedgolven die er het gevolg van waren, veranderden de loop van de menselijke geschiedenis. Ze maakten een einde aan naar schatting één miljoen levens in het oostelijk Middellandse-Zeegebied, vernietigden de schitterende Minoïsche beschaving van Kreta,... , brachten grote ellende in Egypte...'

Op twee verschillende plaatsen zijn er in Europa inmiddels sporen gevonden van vulkaanuitbarstingen uit deze tijd. Allereerst in het turf van Ierland. Daar bevinden zich plakken veen die een verslag bevatten van 7000 jaar groei. En

³⁷ Zie: SCHILLER, Ronald: 'Verre Geheimen', Mysteries uit de oudheid ontrafeld, pag. 103. Uitgeverij BIGOT & VAN ROSSUM BAARN. 1990.

deze tonen aan dat er zo'n 3500 jaar geleden bomen waren, die gedurende een tijdbestek van wel tien jaren nauwelijks enige groei vertonen. Verder heeft men op Groenland de ijslaag uit dezelfde tijd onderzocht. Deze bevindt zich nu 700 meter diep. En in het sneeuw van ca. 1500 v.C., waarin zich allerlei deeltjes hebben verzameld die destijds de lucht vervuilden, zijn ook asdeeltjes aangetroffen, welke stammen uit de vulkaan op Thera. Aldus 'Ancient Apocalyps'³⁸

Gedurende die tien jaren, waarin de bomen in Ierland niet wilden groeien, kan er dus niet veel zonneschijn zijn geweest. En dat betekent: een kolossale langdurige luchtvervuiling.

Wanneer rond 1500 v.C. gedurende tien jaar bomen in Ierland nauwelijks enige groei vertonen, kan men aannemen dat de luchtvervuiling zodanig was, dat de dagen veel weg hadden van de nachten, zoals dat ook in Egypte is vastgesteld en schriftelijk overgeleverd. En die toestand bestond in die periode ongetwijfeld in heel Europa. Als men hierbij dan nog eens voegt het feit dat bij die natuurramp destijds, wat daarvan ook de oorzaak geweest moge zijn, grote delen van het land onder water stonden, heeft men alle ingrediënten bij elkaar om het volk te overtuigen van de woede der Goden, en het op de vlucht te doen slaan. Tegen 1500 v.C. zien we dan ook als 'uit het niets' groepen mensen verschijnen met strijdagens: zoals in China en India, in Griekenland en Turkije, in het Midden Oosten en Egypte. In dit laatste land werden de nieuwkomers Hyksos genoemd. In West Europa eindigde na ruim 4000 jaar tegen 1500 v.C. plotseling en definitief de veelzijdige megalietenbeschaving, welke zijn weerga nergens ter wereld heeft gekend.

Egyptische teksten over de ramp van rond 1600 v.C.

In de geschiedenis van het oude Egypte heeft men drie chaotische tijdperken waargenomen. En die noemt men heel toepasselijk 'Tussenperiodes', omdat het jaren betreft waarin er geen centraal gezag meer was, blijkbaar omdat de koning zijn goddelijk of hemels mandaat niet waar had gemaakt. Het lijkt ons een logische conclusie dat de eerste Tussenperiode is ingegaan na de ramp van ca. 2500 v.C. (begin laatste warmteperiode). De Tweede Tussenperiode (de Derde Tussenperiode, die van na 900 v.C., komt hieronder nog aan de orde) moet dan

³⁸ Ancient Apocalyps, Sodom and Gomorrah. Discovery Channel 18-4-2004; Graham Harris. Met medewerking van o.a. Graham Harris, geoloog; Jonathan Tull, British Museum, gespecialiseerd in de archeologie van de bijbelse geschiedenis. Prof. Lynn Frostick, geoloog van de Universiteit te Hull; Prof. Michael Finnegan, forensisch antropoloog, Kansas State University; Shmul Marco, geoloog van de Tell Aviv University; Dr. Gopal Madabhushi, University of Cambridge.

aangebroken zijn onmiddellijk na de catastrofale gebeurtenissen rond 1600 v.C. En uit deze laatste jaren van rechteloosheid, waarin het oude regime met zijn elites duidelijk had afgedaan, zijn interessante teksten bewaard gebleven, welke in weinige zinnen boekdelen spreken. Wij zullen hier citeren uit:

- 1) De Papyrus IPUWER³⁹, welke zich bevindt in het Nederlandse Rijksmuseum van Oudheden in Leiden, nadat deze in 1828 was aangekocht van Giovanni Anastasi, de consul in Egypte voor Zweden.
- 2) De Profetie van Nefer-Rohu in de Hermitage Papyrus, welke te vinden is in Leningrad/ Sint Petersburg/ Rusland.

‘Waarlijk, vele doden zijn begraven in de rivier. De stroom is een graf geworden, en de balsemplaats is werkelijk een stroom geworden. . . Een man met karakter gaat in rouwkladeren gehuld om wat er is gebeurd in het land. . . vuil is door het hele land. . . Waarlijk, het land draait rond als een pottenbakkerswiel. . . De rivier is bloed. . . Krokodillen zinken onder hun zware last die ze hebben weggesleept, want mensen gaan uit eigener beweging naar hen toe. Waarlijk, deuren, zuilen en planken vloeren zijn verbrand in de huizen. . . Waarlijk, het gelach is verdwenen en wordt niet meer gehoord. Weeklagen vervult het land, vermengd met gejammer. . .’

Uit: Papyrus IPUWER, Leiden.

‘Re moet opnieuw beginnen met de funderingen van de aarde. Het land is volledig vernietigd, er is niets van over. . . Het land heeft zoveel schade geleden, dat er niemand is die zich er nog om bekommert; niemand die praat; geen oog dat weent. Hoe ziet dit land eruit? De zon is bedekt. Hij schijnt niet om de mensen te laten zien. Niemand kan leven, wanneer wolken de zon verhullen. . . Re zondert zich af van de mensheid. Als hij schijnt, is 't slechts een uur. Niemand weet, wanneer 't middag is, want zijn schaduw kan niet worden onderscheiden . . . Dat wat nog nooit is gebeurd, is ons overkomen. . .’

Uit: De profetie van Nefer-Rohu.

Papyrus HERMITAGE, Leningrad/ Sint Petersburg.

Nadat Egypte rond 1600 v.C. was verwoest door een natuurramp, zoals die sinds mensenheugenis niet had plaats gevonden, werd het land enige tijd later overspoeld door buitenlanders. ‘Aziaten’ noemden de Egyptenaren hen, want ze kwamen vanuit het Oosten, via Syrië-Palestina, de Delta ingestroomd.

³⁹ De Ipuwer Papyrus (officieel Papyrus Leiden 1344 recto), Rijksmuseum van Oudheden te Leiden/ Nederland.

Toen deze Hyksos arriveerden, was niet alleen veel van dit land van de farao's al lang verwoest, maar stond er ook de maatschappelijke orde volledig op zijn kop! De koning was er niet in geslaagd om de kosmische orde te handhaven. Is hij toen door zijn volk vermoord? Of is hij nog op tijd kunnen vluchten met zijn familie en naaste medewerkers? B.v. naar Thebe in Zuid Egypte? De papyrus Ipuwer klaagt over de situatie, die na een soort revolutie was ontstaan:

'Portiers zeggen: 'laten we gaan plunderen'. De wasman weigert om zijn last nog te dragen. . .

Arme mensen zijn de bezitters van schatten geworden.

Hij die zich nog geen paar sandalen kon veroorloven, bezit nu rijkdommen.

Waarlijk, edelen zitten nu in de ellende, terwijl arme mannen zich verheugen.

Elke stad zegt: 'Laten we er velen van ons uitgooien'.

Zie, edele dames zijn nu sprokkelaarsters en edelen bevinden zich in de werkplaats.

Hij die zelfs nooit op een plank sliep, is nu de eigenaar van een bed.

Zie, de bezitters van gewaden, lopen nu in vodden rond. Maar hij die nooit iets voor zichzelf weefde, bezit nu fijn linnen.

Zie, hij die de lier niet eens kende, heeft nu een harp. . .

Een man beschouwt zijn zoon als zijn vijand. . .

Zie nu, het is tot een punt gekomen, waar mensen rebelleren tegen de Uraeus, de . . . van Re, die de Twee Landen vredig maakt.

Zie, het landsgeheim, waarvan de grenzen niet gekend mogen worden, is bloot gelegd. De residentie kan ieder moment ten val gebracht worden. . . '

Aldus Ipuwer.

En Nefer-Rohu weet dezelfde zaken te melden:

'Ik laat u het land op zijn kop zien: Wie een zwak wapen had, bezit nu een sterk. Mannen begroeten diegene vol ontzag, die vroeger zelf groette. . . De arme zal rijkdom verwerven. . Het zijn de armlastigen die het offerbrood eten, terwijl de dienaren jubelen. . .

Het gebied van Heliopolis, geboorteplaats van elke God, zal niet langer op aarde zijn. .

Een man zit in zijn hoek, terwijl de ene man de andere dood. Ik toon u de zoon als een gevaar, de broeder als een vijand, en een man die zijn eigen vader doodt. . . '

Einde van dit citaat uit de jammerklacht van Nefer-Rohu.

Het gebied van Heliopolis zou de geboorteplaats zijn van elke God. Met deze Goden werden de heersende farao's, 'de levende Goden' bedoeld. Heliopolis, in het Egyprisch 'On', was de stad van de Zonnegod Re, de vader van elke farao.

Onder de boven beschreven gruwelijke omstandigheden kwamen dus de vreemdelingen aan, die zelf ook verschrikkingen hadden beleefd. De grenspolitie in de Delta hield hen niet meer tegen. Ipuwer hierover:

'Waarlijk, het hele land lijkt een woestijn. De provincies zijn verwoest. Barbaren van buiten zijn naar Egypte gekomen.'

Aanvankelijk heeft men aangenomen, dat de Papyrus Ipuwer betrekking had op de eerste Tussenperiode in Egypte. Maar, zoals John van Seters⁴⁰ in zijn boek over 'The Hyksos' duidelijk maakt, beschrijft deze tekst de toestanden van de Tweede Tussenperiode. Datzelfde moet, zoals in het hierna volgende zonneklaar zal worden, ook zonder twijfel gezegd worden van de Profetie van Nefer-Rohu.

Volkeren van vele delen van de wereld raakten op drift door de schokkende gebeurtenissen, die de Aarde volgens Ipuwer deden beven en tolleren en de zon en de maan uit hun vertrouwde banen leken te werpen.

Voordien waren blijkbaar slechts Egyptenaren échte mensen geweest. In elk geval was de benaming 'Egyptenaar' synoniem voor 'mens'. We zullen een echo hiervan nog tegenkomen bij Ezra en in de Middeleeuwse talmud. Met verbijstering moet Ipuwer nu vaststellen:

'Buitenlanders zijn mensen geworden, overal . . .

Waarlijk, het gehele Deltagebied zal niet langer verborgen zijn: het (slechts voor ons) vertrouwde is nu een betreden pad. Wat kan men doen? Zie, het is in handen van hen die het niet kenden, alsook van hen die het wel kenden; buitenlanders zijn nu bedreven in het werk van de Delta. . .

Waarlijk, staatskantoren zijn open, en hun rapporten worden gelezen. Bedienden zijn eigenaars van bedienden geworden. Zie nu, er is iets gebeurd dat nooit plaats vond sinds zeer lange tijd: de koning is weggenomen door arme mannen . . . Zie, hij die als een valk werd begraven, ligt nu op een gewone lijkbaar. Wat de piramide verborg, is leeg geworden. Zie nu, het heeft een punt bereikt, waar het land wordt beroofd van het koningschap door enkele onverantwoordelijke mensen.'

In deze tekst werd in het kort aangestipt dat de bevolkingsregisters in verkeerde handen waren beland, iets unieks wat we nóg een keer zullen tegen komen, en wel tegen het einde van de 18de Dynastie, een beroemde dynastie die met pracht en praal over Egypte zou heersen nadat de Hyksos waren verjaagd.

Ipuwer klaagt hier ook over grafroof, maar impliciet is zijn aanklacht gericht tegen de farao, die als vleesgeworden God de plicht heeft om de goddelijke orde op Aarde te handhaven. De farao heeft gefaald, en dat is waarlijk een catastrofe van de eerste orde! Ipuwer verwijt de koning dan ook, dat hij in plaats van Goede Herder van alle mensen te zijn, het land in grote chaos achterlaat. Mensen doden elkaar.

'Houdt dan de Herder van de dood?'

zo vraagt Ipuwer aan de mens geworden God, de farao.

⁴⁰ Zie John van Seters: 'The Hyksos, a new investigation', pag. 104-105, Yale University Press, 1966.

Wie kan Egypte's farao zijn geweest ten tijde van de grote natuurramp? Erg duidelijk zijn de koningslijsten niet, maar men neemt aan, dat de eerste buitenlanders het land begonnen binnen te stromen tegen het einde van de 12de dynastie. De volgende dynastie namelijk, de 13de, rekent men reeds tot de Tweede Tussenperiode.

1.2. De 'donkere of duistere'eeuwen⁴¹.

Oudhistorici lopen achter.

Historici zijn er lange tijd van uitgegaan dat bepaalde zaken wel onveranderlijk zouden zijn: d.w.z. wanneer er in China of in Mesopotamië (het huidige Irak) dan wel in het ruige Zuid Amerikaanse Andes-gebergte een beschaving ontstond, dan was dat het gevolg van de inventieve activiteiten van opeenvolgende generaties van creatieve volkeren, die ter plaatse al tienduizenden jaren onafgebroken woonden. Mensen hebben zich echter veel massaler en veelvuldiger op de wereld verplaatst dan men algemeen aannam. En juist de contacten tussen mensen van geheel verschillende culturen blijken in de praktijk vaak buitengewoon bevruchtend te hebben gewerkt.

Een ander punt van wrijving tussen diverse disciplines is de chronologie in de Oudheid. Omdat men lange tijd meende dat de koningslijsten, die uit Egypte bekend waren, een goede maatstaf vormden voor de Egyptische geschiedenis, koppelde men hieraan ook de chronologie van de omringende landen. Maar in de tweede helft van de 20ste eeuw werd alsmat duidelijk dat hier heel veel niet klopte. De koningslijsten van de Egyptische priester Manetho waren slechts overgeleverd uit de tweede of derde hand, omdat de originele exemplaren in de bibliotheek van Alexandrië waarschijnlijk door de inval van Julius Caesar waren verbrand. Bovendien bleken veel farao's het met de waarheid niet zo nauw genomen te hebben. Zij wilden namelijk bewijzen dat hun dynastie op de juiste, goddelijke wijze aan de macht was gekomen en dus recht had op de troon. In de 18de dynastie, zo bleek al spoedig, waren zelfs een aantal farao's 'vernietigd'. Van Echnaton tot en met koning Eje had men alle heersers moedwillig 'voor eeuwig laten verdwijnen', omdat zij als kettters werden beschouwd. Een ander groot probleem waren de farao's tijdens de Derde Tussenperiode, de tijd na de inval der Zeevolken. Voor hen bleek veel te veel tijd ingeruimd te zijn, waardoor er een aantal lege eeuwen onstond, die men reeds lange tijd 'de donkere of duistere eeuwen' noemde, een periode waarin niets was gebeurd.

In 1991 liet een Brits team: de historicus Peter James⁴² en een viertal collega-onderzoekers hun boek 'Centuries of Darkness' het licht zien. Hierin zetten zij

⁴¹ Zie ook: Rolf Alexander: 'Kinderen van Atlas' (ofwel De Atlantiërs) ISBN-nummer: 9789402146967. Appendix II, pag. 264 e.v.

⁴² Historicus Peter James: "Centuries of Darkness": A Challenge to the Conventional Chronology of

drastisch het mes in de chronologie van de oudheid. Zij houden het voorlopig op een gat van ruwweg 250 jaar, dat gedicht moet worden.

Eeuwenlang is het een enorme opgave geweest voor historici en later ook voor archeologen om precies vast te stellen, wanneer in het verleden bepaalde bekende personen geleefd moeten hebben, wanneer gebouwen of monumenten werden opgericht, waar ergens vermelde steden of gebieden lagen. Met de C-14 methode nu kan men deze ouderdom bepalen. En daarmee is inmiddels al heel wat op zijn kop gezet. In dit verband willen wij u nog een interessant verhaal, dat ook door Peter James c.s. wordt verteld, niet onthouden: Tot nog niet zo heel lang geleden 'wist' iedereen, dat koper het eerst was gewonnen en tot gereedschappen gegoten in de hoge beschavingen van Egypte en Soemerië (nu Irak), en wel omstreeks 3200 v.C. (de verouderde chronologie spreekt nog van 3500 v.C.), terwijl de IJsmen Oetzi al in 3300 v.C. in de Italiaanse en Oostenrijkse Alpen met een koperen bijl rond liep. Vreemd is daarbij echter, dat noch in het ene noch in het andere land koper wordt of werd aangetroffen. Daarentegen ging men er traditiegetrouw vanuit, dat die delen van Europa die rijke ertslagen bezaten, pas later de technologie hadden ontwikkeld of gekregen om deze te exploiteren. Zelfs van de Balkan-koperindustrie, de oudste in Europa, nam men zonder meer aan dat deze gestimuleerd was door ertszoekers uit het Nabije Oosten: een opvallend voorbeeld van het vernieuwingsgerichte karakter van de Egyptische en Soemerische beschaving, zo werd algemeen geredeneerd. De C-14 methode heeft aangetoond, dat met het gebruik van koper op de Balkan begonnen werd, zo'n 4500 jaar v.C., d.w.z. veel eerder dan in het Nabije Oosten ook maar een klein stukje koper is gesignaleerd. Inmiddels is het begin van de kopernijverheid vervroegd naar rond 5000 v.C., en wel in Gumelnita in Zuidoost Roemenië.

Hoe meer we te weten kwamen over de verschillende culturen in het Nabije Oosten en Europa, hoe duidelijker het werd dat er iets niet kon kloppen met de oude, inmiddels vertrouwde chronologie: bij de overgang van de brons- naar de ijzertijd is er een leegte van ca. 3-400 jaren geconstateerd: alles valt stil met de inval der 'Zeevolken rond 1200 v.C.'. En pas weer rond 800 v.C. wordt 'Doornroosje' en alles om haar heen wakker! Een lange onwezenlijk aandoende slaap, een betovering van de realiteit, waarin wij niet meer willen en kunnen geloven. Peter James en zijn medewerkers hebben voor ons heel wat feiten en feitjes opnieuw op een rijtje proberen te zetten. Want het kon niet waar zijn dat bloeiende culturen als de Myceense (in Griekenland vooral) en de Hettitische (Klein-Azië) zomaar van de aardbodem verdwenen zonder een spoor na te laten om dan enkele eeuwen later als bij toverslag te worden opgevolgd door nieuwe beschavingen, die uit het niets leken te ontspringen als waren het wonderbaarlijke heilige bronnen.

Deze hiaat van eeuwen zien we in Griekenland en Turkije, maar ook bij de Feniciërs in Libanon, en bij het koninkrijk van Nubië (Kusk: zie Appendix II) en Soedan, alsook bij de voorlopers van de Etruskische steden in Italië. Maar als dan na meerdere eeuwen Griekenland weer tot leven is gekomen, lijkt de 'nieuwe' cultuur

hier en daar verdacht veel op de oude Myceense, en zo'n zelfde verschijnsel doet zich voor in de andere regio's.

Het voorstel van Peter James nu is om in Egypte de periode van binnenlandse onrust, dit wil dus zeggen 'de Derde Tussenperiode' te laten beginnen rond 850 v.C. Daar dit voorheen op ca. 1100 v.C. werd gesteld, schrappen de Britse geleerden dus 250 jaar geschiedenis. Volgens de auteurs is in deze theorie nog altijd sprake van een crisis. Deze is echter aanmerkelijk korter dan in de conventionele tijdrekening. Wij kunnen hierin meegaan. Want hoewel allerlei nieuwe beschavingen pas rond 900 v.C. een aanvang nemen, lijkt het erop dat de daarbij behorende natuurramp zo'n halve eeuw eerder heeft plaats gevonden. We geven een paar voorbeelden:

Het waren belangwekkende bevindingen, dat er in 1963 in Cairo drie stukjes hout ter beschikking werden gesteld, afkomstig van de dodenuitrusting van farao Toetanchamon. Deze werden in het museumlaboratorium van de Universiteit van Pennsylvania onderzocht. Volgens de oude vertrouwde chronologie van de Manetho-lijsten zou deze jonge koning al in 1341 v.C. zijn gestorven, maar de koolstofanalyse van het betreffende hout gaf 1030 v.C. als jaartal aan, een verschil van ca. 300 jaar. Wellicht zijn die 250 jaar dus onvoldoende.

Een van de vele redenen die ons er toe brengen om ca. 900 v.C. of een paar decennia eerder te kiezen als 'het jaar van de laatste natuurramp', de tijd ook dat 'de Zeevolken' arriveerden in Egypte en Palestina en de Doriërs over land in Griekenland, vinden we op Sardinië.

Na de IJstijd hebben er meerdere keren revolutionaire gebeurtenissen plaats gevonden rond en met onze planeet; b.v. enige tijd voor 1500 v.C. en tegen 900 v.C. Deze laatste datum, welke o.a. gemarkeerd wordt door de invasie der Zeevolken in het Nabije Oosten, is om diverse redenen veel minder gemakkelijk vast te stellen dan de eerste. De laatste decennia zijn er echter allerlei gegevens ter beschikking gekomen, die stuk voor stuk een duidelijke aanwijzing vormen voor het trekken van een conclusie. Eén van die indicaties leidt ons naar het eiland Sardinië, en naar de imposante Nuraghen-vestingen daar ter plaatse.

Om twee redenen is Sardinië voor ons speciaal waardevol. De eerste is eenvoudig, omdat het een eiland is, ver weg in het westelijk deel van de Middellandse Zee, ver weg van de grote gebeurtenissen in Egypte, Syrië, Griekenland, Mesopotamië, een beetje geïsoleerd dus, en daardoor wat transparanter; een eiland ook, waarvan de inwoners naar alle waarschijnlijkheid zelf deel hebben uitgemaakt van die 'Zeevolken', waarvan een groep 'Sardan' werd genoemd.

De tweede reden, waarom wij veel belang hechten aan de 'gebeurtenissen' of het ontbreken daarvan op Sardinië, is het feit dat de lokale Nuraghen-cultuur heel nauwkeurig is onderzocht met de C-14 methode. Wel dan, wanneer er tegen 1500 v.C. in Europa duidelijk iets dramatisch gebeurd is, het klimaat er kouder wordt, het gebied voor een groot deel leeg loopt, zien we daarna in Midden Europa plotseling de Urnenveld-cultuur opbloeien. Wellicht waren er te veel doden om die te begraven, en ging men over op crematie.

Wat voor redenen de priesters en overige leiders van de bevolking die zich na 1500 v.C. op Sardinië bevindt, ook gehad mogen hebben, zij gaan Nuraghen-vestingen bouwen. En zij en hun opvolgers doen dat onafgebroken tot ca. 900 v.C., het tijdstip dat er zich duidelijk weer iets schokkends voordoet, want gedurende de twee eeuwen daarna wordt er niet gebouwd. Pas weer in 700 v.C. start men opnieuw met de imitatie van de oude monumenten, zij het in de nodige variaties⁴³. De Britse historicus Michael Wood⁴⁴ geeft ook over China een interessant klimaatdetail over het tijdperk 1500 tot pakweg 900 v.C., de eeuwen dat het in Europa écht koud moet zijn geweest:

'Het grootste deel van de Chinese steden in de bronstijd werd in deze streek gebouwd, hoewel het klimaat toen warmer was en het land drassiger, met subtropische flora en fauna.'

Het einde van de Bronstijd, zo signaleert ook de Britse historicus Peter James, is duidelijk gepaard gegaan met dramatische gebeurtenissen, al blijft het vooralsnog onduidelijk welke dat precies waren.

Hoe dan ook, de onderzoekers van 'Centuries of Darkness' hebben veel problemen 'opgelost'; b.v. het schijnbaar verdwijnen in Griekenland en op Cyprus van het schrift voor een tijdsbestek van ruim 300 jaar, een van de grootste mysteries van de oudheid!

Een zeer belangrijke conclusie van het onderzoek van Peter James en zijn team is dan ook dat de Zeevolken niet rond 1200 v.C. in het Nabije Oosten verschenen, maar pas tussen 950 en 900 v.C. Maar daar schijnt menig Oudhistoricus maar moeilijk aan te kunnen wennen. Men blijft de oude boekjes citeren, welke nog 1200 v.C. vermelden; wellicht door een nijpend tijdgebrek. In dit boek wordt evenwel de nieuwe chronologie gehanteerd.

Chronologisch gegoochel

Dit volgende bericht werd geplaatst door de archeoloog dr. Josho Brouwers op 31 december 2013 op:

<http://www.livius.nl/nieuws/chronologisch-gegoochel/>

De chronologie van de Oudheid

Er zijn grote problemen wat de chronologie betreft van niet alleen Griekenland, maar het gehele Mediterrane gebied. In 1991 verscheen het boek *Centuries of*

⁴³ Peter James: "Centuries of Darkness", blz. 40, 43/44.

⁴⁴ Wood, Michael: 'Op zoek naar de bronnen van onze beschaving'. Stichting Teleac, Utrecht. Uitgeverij Tirion, Baarn 1993.

Darkness: A Challenge to the Conventional Chronology of the Old World, geschreven door Peter James en aantal van diens collega's, namelijk Ian Thorpe, Nikos Kokkinos, Robert Morkot en John Frankish. Het boek vloeide voort uit een eerder colloquium. Hierin werd de absolute chronologie die thans gehanteerd wordt en die nagenoeg volledig is opgehangen aan de Egyptische koninglijsten eens sterk onder de loep genomen. De auteurs plaatsten het in een historisch overzicht en gaven aan waar de problemen zich bevonden. Het hoofdprobleem is de reconstructie van de Egyptische Derde Tussenperiode: die is volgens de auteurs te lang, waardoor men een onnatuurlijke lange periode heeft gecreëerd die wij thans aanduiden als de Donkere Eeuwen: precies die vroege ijzertijd die het onderwerp was van het artikel van Toffolo et al.

Echter, om écht het debat aan te kunnen gaan dat Peter James en zijn collega's wilden ontsluiten moet men van meer markten thuis zijn dan de Egeïsche archeologie. *Centuries of Darkness* wordt tegenwoordig geheel genegeerd, maar dat zou niet moeten (bezoek ook zeker de website). De reden is simpel: de materie is te complex voor de doorsnee specialist en waarom zou je de handboeken willen herschrijven? Het is veel beter om de bestaande chronologie – die aanvankelijk niet onbetwist bleef! – overeind te houden en vervolgens naar manieren te zoeken om het bestaan ervan te rechtvaardigen. Dat is wat Toffolo en zijn co-auteurs hebben geprobeerd, maar het resultaat is erbarmelijk te noemen.

De chronologie van de oudheid is problematisch. Voor het oude Nabije Oosten worden een stuk of vier verschillende chronologieën gehanteerd voor de Bronstijd, waarbij de val van Babylon geplaatst wordt in bijvoorbeeld 1531 v. Chr. of 1595 v. Chr. Er zijn slechts enkele punten die we echt vast kunnen noemen. De vroegste absolute datering die we hebben, voor zover we weten, is een zonsverduistering in Assyrië in 763 v. Chr. Alles daarvoor is grotendeels beredeneerd giswerk dat op drijfzand is gebouwd. En zelfs dan hebben we nog steeds geen absolute data voor het merendeel van de Mediterrane wereld.

De situatie in het Egeïsche gebied is dusdanig dat alle absolute data vóór ongeveer 500 v. Chr. eveneens beredeneerd giswerk zijn. Hoe verder we terug in de tijd gaan, hoe groter de foutmarge. Een goed voorbeeld is de absolute chronologie voor Grieks aardewerk in de Archaïsche periode. Aardewerk in de zogenaamde Protocorinthische stijl wordt doorgaans gedateerd tussen 725 en 700 v. Chr. Echter, het is allang bekend dat deze datering eigenlijk niet juist is en zeer waarschijnlijk een generatie – misschien wel meer! – te vroeg is. Er is in het verleden hier wel kritiek op geventileerd, maar de belangrijkste proponenten (Francis en Vickers) waren dusdanig extreem dat ze gemakkelijk konden worden

afgeserveerd. Met dit soort academische onzin wordt de wetenschap niet bepaald een dienst bewezen.

Gegevens over dr. Josho Brouwers:

<http://www.uva.nl/over-de-uva/organisatie/medewerkers/content/b/r/j.j.brouwers/j.j.brouwers.html>

<http://www.joshobrouwers.com/about/>

Tot zover dr. Josho Brouwers.

Wij hebben de waarde van 'Centuries of Darkness' ook begrepen en er de nieuwe chronologie op gebaseerd, nadat wij ook zelf reeds andere bewijzen hiervoor hadden gevonden.

Ca. 900 v.C.

Zoals we zagen, wordt het jaartal ca. 1500 v.C. (of iets eerder, rond 1600 v.C.) duidelijk gemarkeerd door een natuurramp. Over ca. 900 v.C. hebben wij lange tijd geen vergelijkbaar bewijs kunnen vinden. Maar de vulkaanuitbarsting op IJsland in het jaar 2010, die geruime tijd het vliegverkeer in Europa ernstig heeft verstoord, leidde tot naspeuringen, die mogelijk een sterke aanwijzing kunnen zijn voor wat zich rond 960 v.C. in de landen der Zeevolken heeft afgespeeld. Dr. John A. Stevenson van de Royal Society of Edinburgh/ Scottish Government Research Fellow School of Geosciences, University of Edinburgh organiseerde het onderzoek en rapporteerde (Geographical Association – 15 April 2014) onder de veelzeggende titel:

'Do Iceland's volcanoes pose a threat to the U.K.?'

De Hekla 3 op dit noordelijke eiland in de Atlantische Oceaan heeft rond 960-900 v.C. een kolossale uitbarsting gekend, waarbij zo'n 12 kubieke kilometer materiaal de lucht in zou zijn gespoten.

(HEKLA 3: 2879 ± 34 C-14 years BP [Before Present = 1950] ; zie: wikipedia.org/wiki/Before_Present).

Het is voor ons niet zo eenvoudig om ons voor te stellen, wat daarvan precies de directe gevolgen zijn geweest voor de mensen, die toen West Europa bewoonden. Maar men kan zich indenken dat de verhalen over de verschrikkingen van zo'n zes eeuwen eerder, toen de zon vele jaren verdwenen was, generatie op generatie doorverteld waren. Bij velen moet de schrik er dus nog goed ingezet hebben, toen zich een vergelijkbare ramp leek aan te

kondigen. Velen zullen het niet hebben willen afwachten. Zij scheepten zich in naar het Zuiden, naar de Middellandse Zee, die voor hen zeker niet onbekend was. Anderen vertrokken met paard en kar over land, naar het Oosten en naar het Zuidoosten. In Egypte zouden zij Zeevolken genoemd worden, in Kanaän Filistijnen, en in Griekenland Doriërs.

We herkennen deze angst voor een natuurramp nog bij de latere Europese Kelten. Die beweerden van niets en niemand op aarde bang te zijn behalve voor het moment dat “de hemel naar beneden zou komen”. Wellicht hebben priesters in Europa de aswolken van de Hekla voor een eerste symptoom daarvan aangezien en zijn grote groepen mensen toen in paniek op de vlucht geslagen.

De Zeevolken kwamen dus niet rond 1200 v.C. naar het Nabije Oosten, maar pas tussen 950 en 900 v.C.

HOOFDSTUK 2:

De 18de Dynastie.

2.1. Nieuwe volkeren in en rond Egypte.

De Hyksos.

In Egypte arriveerden niet lang na de ramp van ca. 1600 v.C., waarschijnlijk in meerdere golven, via Syrië, groepen mensen vanuit 'het Oosten', die zich in de vruchtbare Nijl-delta nestelden. Het volk met het sterkste leger greep uiteindelijk de macht. Zij worden Hyksos genoemd. Volgens sommigen zou dat betekenen 'Heersers der vreemde landen'; anderen houden het op 'Herderkoningen'. In de Oudheid heeft Manetho hen ingedeeld als de 15de en 16de Egyptische dynastieën.

Deze Hyksos kwamen met geheel nieuwe onbekende wapens, zoals ook strijdwapens, welke te zelfder tijd eveneens in Griekenland op het toneel verschenen, bemand met Myceners. In Turkije streken toen Hettieten neer, en in Mesopotamië Kassieten. We zullen hen nog ontmoeten in het eerder genoemde Amarna- archief.

Maar de Hyksos bezaten ook pijlen met bronzen punten, kromzwaarden, strijdbijlen, en zelfs schilden en helmen. Hun doden begroeven zij samen met hun wapens. Egypte leerde zo nieuwe beroepen kennen, zoals zadelmakers, smeden, wagenmakers, paardenknechten enz.

Zij waren het ook die de beroemde, vooral uit Syrië-Palestina bekend geworden, 'Hyksos-fortificaties' bouwden, met enorme wallen en heuvels van voornamelijk aarde.

De Hyksos hebben in Egypte niets verwoest, zoals latere farao's zoals Hatsjepsot uit onwetendheid of uit opportunistische overwegingen beweerden. Dat had de natuur namelijk al gedaan. En dat niet alleen in Egypte. Het natuurgeweld van rond 1600 v.C. zorgde ook in Syrië-Palestina voor een verwoesting van het land. Dit is aangetoond in Jericho, waarvan de muren toen zijn ingestort, en de overlevenden gevlucht. Toen een aantal eeuwen later de Hebreeën vanuit Egypte daar arriveerden, bestond er namelijk helemaal geen Jericho meer, dat veroverd en uitgemoord kon worden. Er waren nog slechts vage herinneringen aan een machtige stad die verwoest was. Het stadsleven was bij die catastrofe in het gehele gebied op dramatische wijze stil gevallen. Er kwamen vervolgens nieuwe volken, en met hen verschenen er andere pottenbakkerstijlen, maar vooral ook nieuwe begravingsgewoonten. In plaats van

collectieve graven werden er voor individuen lange ganggraven in de rotsen uitgehouwen, voor één of hooguit twee à drie personen, zoals we deze véél eerder al kenden uit Europa. John van Seters:

'Men kan slechts uit al deze vernieuwingen concluderen, dat de Midden Bronstijd de vestiging van een nieuw volk in Palestina vertegenwoordigt'⁴⁵.

En daar in Palestina ontwikkelde zich vanaf ca. 1500 v.C. langzamerhand een nieuw stadsleven tot een zeer hoog niveau, zonder ernstige onderbreking gedurende zo'n 600 jaar. Nu beginnen ook de genoemde Hyksos-fortificaties te verschijnen, met als een van de belangrijke kenmerken 'de monumentale stadspoorten', zoals in Sichem, Megiddo, Gezer, Hazor en Beersheba.

Er waren duidelijk nieuwe volkeren aangekomen in Syrië-Palestina en in Noord Mesopotamië. En met name het gebied Syrië-Palestina vertoont in deze bronstijd een verbazingwekkende homogeniteit in cultuur, een beschaving die ook in Egypte moet hebben bestaan gedurende de Hyksos-tijd. Maar de Egyptenaren zullen na het verdrijven van althans de leiders van deze buitenlanders hun sporen zoveel mogelijk hebben uitgewist, daarbij later ook nog geholpen door de natuur, zoals aardbevingen. Zo zelfs dat hun legendarische hoofdstad Avaris niet meer door de geleerden kan worden aangewezen! Voor de 'Hyksos-cultuur' moeten we dan ook vooral naar Syrië-Palestina kijken; landen die voor het eerst in de geschiedenis een sterke culturele en politieke band met Egypte vertonen. Daar 'in Kanaän' ook kunnen we de restanten van de monumentale architectuur van de Hyksos bewonderen, hun paleizen en later ook hun tempels. De stad werd rondom het paleis gebouwd (een mooi voorbeeld vinden we in Sichem). Het paleis lijkt op een binnenplaatstempel van de Hettieten in Klein-Azië (Turkije).

De nieuwe leiders troffen ook aan de Nijl een land in chaos aan, zoals Egyptische documenten uit die tijd op overtuigende wijze aantonen. En er lijkt tegen deze Hyksos-koningen aanvankelijk in het geheel geen weerstand te hebben bestaan. Integendeel, veel Egyptenaren waren waarschijnlijk maar al te dankbaar voor de nieuwe rust en welvaart, die er onder hun leiding al spoedig ontstond. En er zijn zelfs veel aanwijzingen dat gedurende lange tijd onder hun bewind, d.w.z. onder de farao's van de 15de dynastie, Egypte de machtigste staat was van het Middellands Zeegebied en de grootste zeemacht van zijn tijd, welke vanuit de nieuwe hoofdstad Avaris (Khutwaret in het Egyptisch) opereerde.

Lange tijd heeft men, vooral op grond van laatdunkende opmerkingen in de Egyptische geschiedenis, tamelijk negatief geoordeeld over de Hyksos-periode. Maar archeologische vondsten sindsdien geven juist een beeld van een kosmopolitische samenleving die handelscontacten onderhield met ver weg gelegen landen.

⁴⁵ John van Seters: 'The Hyksos, a new investigation'.

En hoewel de Hyksos, ook al ter wille van hun onderdanen, van Egypte in elk geval voor officiële stukken de taal overnamen en (minstens een deel van) de religie, waren ze veel meer op het buitenland gericht dan men tot dan toe aan de Nijl gewoon was. Er zijn zelfs vondsten gedaan, die aantonen dat er een goede band bestond tussen het Egypte van de Hyksos zowel met het Kreta van de Myceners als met het Rijk der Hettieten. Men wisselde kostbare geschenken uit. Van de Hyksos-scarabeeën is een belangrijk deel in Syrië-Palestina aangetroffen. En ook de beroemde oude kuststeden Byblos en Oegarit (Ras Shamra) bloeiden al tijdens de Hyksos-periode. Kortom, de diplomatieke contacten en handelsbetrekkingen die de Hyksos onderhielden, reikten veel verder dan de eerdere Egyptische handelscontacten.

De eerste groep van zes Hyksos-koningen lijkt vanuit de Delta over vrijwel geheel Egypte te hebben geheerst, wellicht zelfs tot in Nubië, dat later een andere naam voor 'Kush' was, dat ten zuiden van Egypte lag. Schreef Ipuwer niet over 'het landsgeheim, waarvan de grenzen niet gekend mogen worden'.

Na een aantal generaties nam door allerlei oorzaken de macht van deze Hyksos af. Gouwworsten te Thebe in Midden Egypte verwierven zich een zekere onafhankelijkheid. Zij vormden de zogenaamde 17de dynastie. Kamose heette hun laatste koning. En deze hervatte de definitieve bevrijdingsoorlog door de aanval te openen tegen het Hyksos-bolwerk in het Noorden, welke al door een voorvader was begonnen. Zijn opvolger, Ahmozes I, veroverde uiteindelijk 'met buitenlandse hulp' Avaris, verjoeg de Hyksos en verwoestte waarschijnlijk vrijwel alles wat deze 'vreemdelingen' op heilige Egyptische bodem hadden gebouwd. Deze Ahmozes (ook Ahmose geschreven) wordt beschouwd als de grondlegger van de nieuwe 18de dynastie, welke niet in de Delta, maar in Thebe werd gevestigd (voor de volgorde der farao's: zie Appendix-I vanaf pag. 449).

Ethiopië en Yemen.

De Franse megalieten deskundige Roger Joussaume beschrijft in zijn standaardwerk⁴⁶, hoe in de loop van duizenden jaren de kennis van deze beschaving zich vanaf de kusten van West Europa over de wereld heeft verspreid, eerst in andere delen van Europa en later zelfs naar andere continenten. Zo zijn megalietbouwers na 3300 v.C. vanuit Zuidwest Europa overgestoken naar Noord Afrika, waar zij vanaf die tijd een kolossaal aantal monumenten hebben opgericht in de Maghreb.

⁴⁶ Roger Joussaume 'Des DOLMENS pour les Morts, Les Mégalithismes à travers le monde' (English translation: 'Dolmens for the dead, Megalith-building throughout the world').

Tegen 1500 v.C. zijn er vanuit dit Noord Afrika grote groepen mensen via de handelsroutes in wat heden ten dage de Libische woestijn heet, weggevlucht naar Ethiopië. Langs de route, die zij door de Sahara volgden, heeft de lokale bevolking destijds hun strijdwagens in rotsen gegraveerd⁴⁷.

De trektocht van met name deze Ethiopische dolmens heeft men precies kunnen vastleggen, omdat ze heel specifieke kenmerken hebben, welke niet zomaar toevallig op een heel ander tijdstip op andere plaatsen op de aarde opnieuw uitgevonden kunnen zijn. Roger Joussaume⁴⁸ schrijft hierover, los van die heel speciale kenmerken:

'We kunnen ons verbazen over de architectuur van deze monumenten, die qua algemene morfologie zo nauw verwant zijn aan die van Atlantisch Europa',

Vele kamergraven van Ethiopië, speciaal in de buurt van Harar, lijken opvallend veel op oudere Noord Afrikaanse. Binnen in deze Ethiopische dolmens vinden we die héél specifieke, kleine, vrij cilindrisch gevormde driehoekige stèles of zuiltjes (betyls), die men al tegenkwam aan de Atlantische kust, op Anglesey, in Quercy, in de Languedoc, in Spanje (vooral in los Millares) en in Noord Afrika! Vaak worden ze aangezien voor fallische symbolen. Deze kleine kegelvormige stèles kende men dus al uit b.v. de Super-cairn van Barnenez/Bretagne. Die is 6500 jaar oud (uit 4500 v.C.). Die in Spanje zijn uit ca. 3000 v.C. en in Ethiopië uit ca. 1500 v.C.. We zien hier 3000 jaar overbrugd door dezelfde religieuze ideeën. Roger Joussaume bij een bespreking van de zuiltjes van Los Millares/ Spanje:

'Elk is gevormd als een conische as, ongeveer 30 cm hoog. Ze werden in een groep geplaatst op een baan van de zuidzijde, iets langer dan een meter, vóór de ingang van het monument. Veel gebieden met megalietenbouw in de wereld hebben zulke zuiltjes (stèles) voortgebracht; we brengen niet slechts die in Frankrijk in herinnering maar ook die van monumenten in Noord Afrika en Ethiopië, die qua vorm veel dichter staan bij Los Millares. .'

Zoals op veel plaatsen in de wereld, is er ook in Ethiopië helaas nog relatief weinig onderzoek verricht. Duidelijk evenwel is, dat de dolmens rond Harar vanaf ca. 1500 v.C. dateren. Maar er is veel meer te bezichtigen in dit beroemde land. Zo zijn er duizenden menhirs opgericht in de zuidelijke streken, terwijl er

⁴⁷ Zie: Prof. Henri Lhote 'De Rotstekeningen in de Sahara'.

⁴⁸ Zie: Roger Joussaume 'Des DOLMENS pour les Morts, Les Mégalithismes à travers le monde' (English translation: 'Dolmens for the dead, Megalith-building throughout the world').

ook noordelijk, tot de havenstad Djibouti toe, megalietmonumenten zijn gebouwd.

Maar ook tegenover Ethiopië en Djibouti, op het Arabisch Schiereiland, nestelden zich vluchtelingen uit de Atlantische megalietencultuur. Een kort citaat over Yemen, het latere 'Land van Saba'. Opnieuw Roger Jousaume aan het woord:

'Tijdens een missie naar het hart van Tibet ontdekte N.Roerich in 1925, nabij het meer van Pang-gong te Do-ring, een 'alignement' van staande stenen (menhirs) in 18 parallelle rijen, welke eindigden in twee concentrische halve cirkels van menhirs. In het centrum daarvan rees een altaar op, gemaakt van drie blokken. Naar de vorm kunnen we vergelijkingen treffen met de 'alignements' van Carnac in Morbihan/Frankrijk, maar ook met die te Mohamdid-al-Hamli in de Arabische Republiek Yemen.'

In Yemen, op de punt van het Arabisch Schiereiland, is dus, toen de Europese megalietenbeschaving na ruim 4000 jaar ophield te bestaan⁴⁹, het heiligdom van Carnac uit Frans Bretagne met zijn indrukwekkende menhirrijen, gewoon herbouwd; net als overigens in Tibet.

De enorme verdienste van Jousaume, deze megalietenexpert uit Frankrijk, is dat hij al deze zaken signaleerde en bijeen bracht. En alvorens we verder kunnen met de geschiedenis van Egypte, willen we de lezer duidelijk hebben gemaakt, dat er rond 1500 v.C. niet slechts in dit land nieuwe volkeren arriveerden met een hoge beschaving, maar ook in het gebied ten zuiden van Egypte en aan de overzijde van de Golf van Aden, waar nu Yemen ligt. We zullen deze twee gebieden namelijk nog veelvuldig tegenkomen als Poent, terwijl later het Afrikaanse gebied meestal Kush werd genoemd.

Voorspel naar de 18de Dynastie⁵⁰.

Het gegeven dat Egypte ten tijde van de Hyksos meer op het buitenland was gericht dan daarvoor wil nog niet zeggen, dat het land zich onder vroegere dynastieën had gedragen als een autistische eenheid. Al heel vroeg waren er namelijk handels- en andere contacten met Libië, Nubië (Kush) en andere Afrikaanse landen. Door de Sinaï naar Palestina leidden de zogenaamde 'wegen van Horus', en langs de kust noordwaarts voeren schepen naar o.a. Byblos. Via de Rode Zee bereikte men gebieden in het zuiden, zoals Poent, waarvan voor het

⁴⁹ Zie: Rolf Alexander 'Kinderen van Atlas', (ofwel De Atlantiërs) ISBN-nummer: 9789402146967.

⁵⁰ De volgorde van de farao's en hun koninginnen vindt men in Appendix-I (achter in dit boek).

eerst sprake was tijdens het bewind van farao Sahoere van de 5de dynastie. Het land Yam, dat sinds koning Menrere van de 6de dynastie bekend is, lag eveneens ten zuiden van Egypte. Menrere's gouverneur van Elephantine, Harchoef genaamd, ondernam vier avontuurlijke reizen naar Yam, op zoek naar ebbenhout en ivoor, zo weten wij van zijn grafinscripties. Hij reisde met grote ezelskaravanen en verhandelde Egyptische goederen tegen producten uit Yam, zoals wierook en luipaardhuiden. Op zijn laatste thuisreis had Harchoef ook een pygmeë bij zich, waarover de toen nog minderjarige koning Pepi II, toen hij daarvan vernam, zo opgewonden raakte dat hij hem onmiddellijk wilde hebben; liever dan alles wat het Mijland en Poent te bieden hadden. En deze laatste twee landen waren rijk aan mineralen en wierook.

Omdat de naam Yam daarna nooit meer vermeld wordt, ligt het voor de hand te veronderstellen dat het veroverd is en opgegaan in het Rijk van Poent, dat volgens reisbeschrijvingen ook ver naar het zuiden lag, zoals in de huidige Soedan, in Eritrea, Ethiopië, Djiboeti en Somalië, en zelfs aan de overzijde van de Golf van Aden, in de zuidelijke punt van het Arabisch Schiereiland, dat tegenwoordig Yemen heet⁵¹. Maar dan bevinden we ons al in de periode ná 1500 v.C. Het zal duidelijk zijn dat via veroveringen van nieuwe gebieden en volken de grenzen in de loop van de tijd aan grote wijzigingen onderhevig zijn geweest.

Het land Poent resp. Kush zal nog een belangrijke rol spelen in dit onderzoek, omdat het een onuitwisbare invloed heeft uitgeoefend op een van de meest aansprekende episodes uit de Egyptische historie, en vandaar uiteindelijk op de hele wereldgeschiedenis.

Een aantal van de reliëfs en afbeeldingen in Egyptische tempels wijzen erop dat Poent (ook) lag in Ethiopië en het oosten van Soedan; andere verwijzen, zoals we nog zullen zien, naar het huidige Yemen. Een tekst uit de tijd van de 26ste dynastie vermeldt dat de regen die in Poent viel, naar de Nijl stroomde⁵². En vandaag de dag weten we maar al te goed, dat de overvloedige regens die jaarlijks in het Ethiopisch Hoogland vallen, de voedingsbronnen vormen van vooral de Blauwe Nijl, die zich in Khartoum bij de Witte Nijl voegt welke komt uit het Victoria Meer, alsook van de rivier de Atbara die iets ten zuiden van de 5de cataract in de Nijl stroomt.

Ons verhaal begint, wanneer de macht der Hyksos reeds tanend is. Want heel in het kort kan men stellen dat de Hyksos-koningen aanvankelijk over vrijwel geheel Egypte heersten, alsook over Syrië-Palestina en waarschijnlijk ook over

⁵¹ DAVID ROHL: A Test of Time, Volume Two: Legend, The Genesis of Civilisation, blz. 299. 1998 by Century Random House UK Ltd. London.

⁵² 'De zeventig beroemdste mysteries van het Oude Egypte', De Geheimen Van De Farao's Ontsluierd, samengesteld door Bill Manley; blz. 40. Uitgeverij Thoth, 2003.